

Nr 21.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till värnpliktslag; given Stockholms slott den 1 februari 1924.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till värnpliktslag.

GUSTAF.

Carl Malmroth.

Förslag
till
Värnpliktslag.

Häri genom förordnas som följer:

KAP. I.

Allmänna bestämmelser.

§ 1.

Varje svensk man är värnpliktig från och med det kalenderår, under vilket han fyller tjugu år, till och med det, under vilket han fyller fyrtyotvå år.

§ 2.

För den, som förvärfvar svensk medborgarrätt det kalenderår, under vilket han fyller tjugu år, eller därefter, inträder värnplikten från och med det år, som infaller näst efter det han förvärfvat nämnda rätt.

§ 3.

1. Värnplikten fullgöres i beväringen och landstormen. Beväringen delas i första och andra uppådet. Tjänstetiden i beväringen är femton år, elva år i första och därefter fyra år i andra uppådet.

I krigstid bestämmer dock endast behovet tjänstetidens längd för de inkallade.

2. Under den tid, värnpliktig icke tillhör beväringen, tillhör han landstormen.

§ 4.

Från värnpliktens fullgörande frikallas den, som till följd av lyte, stadigvarande sjukdom, bestående kroppslig svaghet eller annan dylik orsak icke är duglig till krigstjänst.

§ 5.

1. Värnpliktig är skyldig att inställa sig till inskrivning det år, han fyller tjugu år.

2. Tjänstetiden i beväringen beräknas från början av nyssnämnda år, även om den värnpliktige till följd av laga förfall eller beviljat uppskov skulle bliva inskriven först ett senare år.

Där inskrivning till följd av den värnpliktiges uteblivande utan laga förfall skett ett senare år, räknas tjänstetiden från början av inskrivningsåret.

Har värnpliktig utan laga förfall eller beviljat uppskov under något år av tjänstetiden uteblivit från honom enligt § 27 under samma år åliggande tjänstgöring, må detta år icke räknas honom till godo såsom tjänsteår i beväringen. Huru förhållas skall, då värnpliktig uteblivit från endast en del av årets tjänstgöring, bestämmer Konungen.

3. Värnpliktig, varom i § 2 förmåles, är skyldig att inställa sig till inskrivning det år, hans värnplikt tager sin början. Sådan värnpliktig anses därvid likställd med den, som förut erhållit uppskov med inskrivning.

§ 6.

1. Yngling, vilken avlagt studentexamen eller erhållit avgångsbetyg från gymnasiet tredje ring vid allmänt läroverk eller som vid annan läroanstalt förvärvat ett kunskapsmätt, som, enligt vad Konungen förordnar, skall anses däremot svara, så ock yngling, vilken vid navigationsskola avlagt sjökaptens- eller styrmansexamen eller maskinistexamen av första eller andra klass, må redan det år, då han fyller aderton eller nitton år, anmäla sig till inskrivning.

För bifall härtill fordras att vara duglig till krigstjänst.

2. Annan yngling, än i mom. 1 avses, må ock redan det år, då han fyller aderton eller nitton år, anmäla sig till inskrivning för utbildning till plutonchef eller motsvarande befattning, där han är duglig till krigstjänst och, på sätt Konungen förordnar, visar sig äga förutsättningar för dylik utbildning.

3. Likaledes må annan yngling, än i mom. 1 avses, redan det år, då han fyller aderton eller nitton år, anmäla sig till inskrivning antingen för att utbildas till underbefäl eller fackman vid infanteriet, artilleriet, ingenjörtrupperna, trängtrupperna, intendenturtrupperna eller kustartilleriet eller för att från annat inskrivningsområde än Norrbottens uttagas för utbildning vid Norrbottens regemente.

För bifall härtill fordras, att han är duglig till krigstjänst och i övrigt lämplig till den tjänstgöring, vartill han anmäler sig.

4. För en var enligt mom. 1, 2 eller 3 inskriven räknas den i § 3 mom. 1 angivna tjänstetiden i beväringen från och med det år, då han fyllde tjugu år.

5. Vad i denna lag stadgas om värnpliktiga gäller i tillämpliga delar för de enligt denna § inskrivna, även innan de inträtt i värnpliktsåldern.

§ 7.

Till krigstjänst duglig värnpliktig uttages till *linjetjänst* eller till *ersättningsreserven*.

§ 8.

Rörande inskrivna värnpliktigas befrielse från tjänstgöring under krigstid meddelar Konungen de föreskrifter, som för rikets tjänst och det allmännas behov finnas vara påkallade.

§ 9.

Värnpliktig, som är lagstadd eller annorledes i annans tjänst eller arbete antagen, må ej av husbonde eller arbetsgivare hindras att i behörig tid inställa sig till inskrivning, tjänstgöring eller mönstring eller att fullgöra annan honom i denna lag ålagd skyldighet.

§ 10.

Värnpliktig, vilken är på grund av honom ådömd straffpåföljd utestängd från behörighet och rättigheter, som omförmälas i 2 kap. 19 § strafflagen, må ej fullgöra honom åliggande tjänstgöring. Sådan värnpliktig anses likställd med den, som erhållit uppskov med tjänstgöring.

KAP. II.

Om de värnpliktigas inskrivning och redovisning.

§ 11.

1. För inskrivning och redovisning av de värnpliktiga, med det i mom. 2 stadgade undantag, indelas riket uti inskrivningsområden och rullföringsområden; varje inskrivningsområde omfattar visst antal rullföringsområden. För vart och ett av dessa områden förordnas en befälhavare (inskrivningsbefälhavare, rullföringsbefälhavare).

2. För inskrivning av de värnpliktiga, som äro inskrivna å sjömanshus, samt för redovisning av marinens och flygvapnets å sjömanshus inskrivna värnpliktiga bestämmas särskilda sjörullföringsområden, vart och ett omfattande ett eller flera sjömanshus. För varje sjörullföringsområde förordnas en befälhavare (sjörullföringsbefälhavare), lydande under stationsbefälhavare vid station av flottan.

§ 12.

1. Vederbörande mantalsskrivningsförrättare åligger att, sedan mantalskrivningarna blivit avslutade, med ledning av mantalslängderna uppsätta fullständiga listor över inskrivningsskyldiga värnpliktiga. Dessa listor skola för granskning översändas till vederbörande pastorsämbeten, vilka genom anteckning å dem böra upplysa, dels om någon av däruti upptagna värnpliktiga är på grund av honom ådömd straffpåföljd för alltid eller för viss tid utestängd från behörighet och rättigheter, som omförmälas i 2 kap. 19 § strafflagen, eller avlidit eller avflyttat till annan ort, som, då den är känd, bör uppgivas, eller är inskriven å sjömanshus, med uppgift på sjömanshuset, dels om och vilka inskrivningsskyldiga värnpliktiga efter mantalsskrivningen inflyttat i församlingen, med uppgivande, där så ske kan, från vilken ort inflyttningen skett, varefter listorna, bekräftade med vederbörande pastorers underskrifter, skola till mantalsskrivningsförrättaren återsändas. Mantalsskrivningsförrättaren insänder dessa listor, behörigen transporterade och

summerade, till Konungens befallningshavande, som ofördröjligen översänder dem till vederbörande inskrivningsbefälhavare.

2. Prästerskapet samt landsstatens tjänstemän, synnerligen mantalsskrivningsförrättarna, så ock sjömanshusombudsmännen vare pliktiga att, i allt vad på dem kan ankomma, tillhandagå vederbörande befäl med de upplysningar och det bistånd, som av dem kunna äskas för de värnpliktigas inskrivning och redovisning.

3. Där anteckningar motsvarande församlingsböckerna föras av annan myndighet än prästerskapet, skola prästerskapets skyldigheter enligt denna § åligga sådan myndighet.

4. Närmare föreskrifter om fullgörandet av de åligganden, som i fråga om de värnpliktigas inskrivning och redovisning tillkomma områdesbefälhavare och sjömanshusombudsmän ävensom mantalsskrivningsförrättare och pastorer eller i mom. 3 omnämnda myndigheter, utfärdas av Konungen.

§ 13.

1. Varje år skall inom de särskilda rullföringsområdena och för de särskilda sjömanshusen å tider och ställen, som, efter det vederbörande inskrivnings- eller sjöruullföringsbefälhavare blivit hörd, bestämmas av Konungens befallningshavande i det län, till vilket rullföringsområdet eller största delen därav hör, eller inom vilket sjömanshuset är beläget, inskrivning förrättas med de värnpliktiga, som under året fylla tjugu år, samt med de äldre värnpliktiga, vilka icke förut blivit inskrivna eller frikallade.

2. Inkallelse till inskrivningsförrättning verkställas av Konungens befallningshavande genom kungörelse och offentligt anslag inom varje kommun.

§ 14.

1. Vid inskrivningsförrättning är varje till densamma inkallad värnpliktig med undantag av den, som är inskriven å sjömanshus och inmönstrad till sjöfart, skyldig att personligen inställa sig; dock må utan personlig inställelse inskrivas värnpliktig, som i den ordning, Konungen föreskriver, styrker, att han är duglig till krigstjänst, och som antingen finnes enligt § 43 mom. 1 hava visat laga förfall för uteblivandet eller ock innehar anställning utomlands eller uppehåller sig därstädes för idkande av studier eller för utbildning i sitt yrke.

2. Efter inskrivningen erhåller den värnpliktige en inskrivningsbok, varuti skall av vederbörande befäl antecknas vad som är av vikt att känna beträffande hans värnplikt, och med vilken bör följa ett utdrag av denna lag samt av andra lagar och stadganden rörande krigsmakten.

3. Överstiger avståndet mellan inkallad värnpliktigs hemvist inom den ort, där han är kyrkobokförd, och förrättningsstället två nymil, är han berättigad att uppbära den gottgörelse för fram- och återresan mellan dessa orter, som varder särskilt bestämd. Sådan gottgörelse tillkommer dock icke värnpliktig, som tillföre utom laga förfall uteblivit från dylik förrättning.

§ 15.

1. Inställelse till inskrivning sker vid inskrivningsförrättning för den ort, där den värnpliktige är kyrkobokförd.

Värnpliktig, som vistas å annan ort, må dock undergå inskrivning å vistelseorten, men skall i sådant fall utan kallelse anmäla sig hos vederbörande inskrivningsnämnd och därvid avlämna prästbetyg. Sålunda inskriven värnpliktig tillhör fortfarande det område, där han är kyrkobokförd.

2. Inskrivning av värnpliktig, som är inskriven å sjömanshus, sker vid inskrivningsförrättning för det sjömanshus, han tillhör. Sådan värnpliktig må dock undergå inskrivning vid inskrivningsförrättning för annat sjömanshus, i vilket fall det åligger honom att utan kallelse anmäla sig hos inskrivningsnämnden för sistnämnda sjömanshus och därvid, förutom prästbetyg, avlämna intyg från vederbörande sjömanshusombudsman rörande såväl sin befattning inom sjömansyrket som den tid, varunder han varit inmönstrad till sjöfart, eller, om intyg icke kunnat anskaffas, uppvisa sjöfartsbok.

Å sjömanshus inskriven värnpliktig, som tilldelas hären, överföres till det rullföringsområde, inom vilket han är kyrkobokförd.

3. Vad i denna § stadgas om värnpliktig skall äga motsvarande tillämpning beträffande yngling, som enligt § 6 inskrives, innan han inträtt i värnpliktsåldern.

KAP. III.

Om uppskov med inskrivning eller tjänstgöring, så ock om frikallelse efter inskrivning.

§ 16.

1. Uppskov med inskrivning till nästföljande års inskrivningsförrättning meddelas värnpliktig, som av en eller annan möjligen övergående anledning, såsom tillfällig sjukdom, försenad eller otillräcklig kroppsutveckling eller dylikt, vid inskrivningsförrättningen befinnes vara oduglig eller olämplig till krigstjänst eller kunna genom de med tjänstgöringen förenade ansträngningarna utsättas för men eller fara.

2. Sådant uppskov meddelas ock:

a) den, vilken har hustru, barn eller fosterbarn, som är för sitt uppehälle väsentligen beroende av hans arbete; samt

b) enda arbetsföra sonen, sonsonen eller dottersonen till orkeslös eller vanför fader, farfader, morfader eller till änka, frånskild eller övergiven hustru eller ogift kvinna, enda arbetsföra fostersonen till orkeslös eller vanför fosterfader eller till fostermoder, ävensom enda arbetsföra brodern till ett eller flera minderåriga eller vanföra faderlösa syskon, dock endast såvida sagda föräldrar, far- eller morföräldrar eller fosterföräldrar eller syskon äro för sitt uppehälle väsentligen beroende av hans arbete.

Har sådan för sitt uppehälle av den värnpliktiges arbete väsentligen beroende anhörig, som under b) sägs, av samme värnpliktige erhållit försörjning

alltifrån början av kalenderåret närmast före inskrivningsförrättningen eller, där behovet av försörjning uppstått först vid senare tidpunkt, alltifrån behovets uppkomst, kan även i det fall, att den värnpliktige icke är den enda arbetsföra sonen, sonsonen, dottersonen, fostersonen eller brodern, uppskov med inskrivningen medgivas honom, därest han är den enda, som, såvitt veterligt är, kan lämna nödigt försörjningsbidrag.

3. Förefinnes anledning till uppskov enligt denna § ännu vid inskrivningsförrättningen det år, under vilket den värnpliktige fyller tjugufyra år, frikallas han från värnpliktens fullgörande under fredstid.

4. Bliver inskriven värnpliktig till följd av sådan orsak, som omförmäles i § 4, oduglig till krigstjänst, äger han att, på framställning hos behörig inskrivningsnämnd, varda frikallad från värnpliktens vidare fullgörande.

5. Har utländsk man, som icke förut varit svensk medborgare, blivit genom naturalisation upptagen till medborgare här i landet och fyller han det år, inskrivningen sker, minst tjugusex år eller kan han med intyg styrka, att han i utlandet gjort militärtjänst under längre tid, än vad i § 27 mom. 1 sägs, skall han frikallas från värnpliktens fullgörande under fredstid.

6. Sådan frikallelse äge ock rum:

a) beträffande annan än i mom. 5 sägs, vilken kan med intyg styrka, att han i utlandet gjort militärtjänst under längre tid än i § 27 mom. 1 stadgas; samt

b) beträffande den, som från riket avflyttat till land inom främmande världsdel och därefter åter inflyttat hit, dock under villkor

att avflyttningen icke skett i strid med då gällande föreskrifter om utvandring,

att han under det år, han återinflyttat, fyllt minst tjuuguåta år, och

att minst nio år förflutit från avflyttningen till återinflyttningen, häri således icke inberäknad den tid, som vistelsen i riket varat, innan förlorad svensk medborgarrätt återförvärvats.

§ 17.

1. Uppskov till nästföljande år med påbörjandet av den i § 27 föreskrivna första tjänstgöring eller tjänstgöring i en följd för värnpliktiga, uttagna till linjetjänst, kan vid inskrivningen medgivas:

a) å sjömanshus inskriven värnpliktig, som enligt intyg från sjömanshusombudsmannen är förhyrd för längre utrikes resa å handelsfartyg och som till följd därav icke utan väsentlig olägenhet kan, så länge resan fortvarar, inställa sig;

b) å sjömanshus inskriven värnpliktig, som gör sannolikt, att han inom ett år efter inskrivningen kommer att söka inträde i sjökaptens-, styrmans-, förste maskinist- eller andre maskinistklass vid navigationsskola;

c) värnpliktig, som själv förvaltar och brukar honom tillhörig fast egendom eller själv driver honom tillhörig handels-, fabriks- eller annan industriell rörelse och av en eller annan anledning icke varit i tillfälle att på lämpligt sätt ordna om fastighetens eller rörelsens skötande under den tid, han för sin militära tjänstgöring skulle bliva frånvarande; samt

d) värnpliktig, som visar annat giltigt skäl för uppskovs beviljande, såsom att tjänstgöringens fullgörande skulle medföra avsevärt avbräck i fortskriden lärokurs eller eljest bereda honom eller av hans arbete beroende nära anhöriga väsentliga svårigheter eller olägenheter.

Fortfar anledning till uppskov med ovan nämnd tjänstgöring, må förlängt uppskov, varje gång för ett år, av vederbörande inskrivningsnämnd beviljas den värnpliktige; dock att tjänstgöringen, utom i fall, som i mom. 8 här nedan avses, skall taga sin början senast det år, under vilket han fyller tjugufyra år.

2. Yppas för värnpliktig, uttagen till linjetjänst, efter det inskrivningsförrättningen avslutats, sådan anledning till uppskov, varom i mom. 1 förmäles, med påbörjande av den i § 27 föreskrivna första tjänstgöring eller tjänstgöring i en följd, må uppskov med påbörjande av nämnda tjänstgöring till nästföljande år medgivnas den värnpliktige i den ordning, Konungen bestämmer. Fortfar anledning till uppskov eller har annan uppskovsanledning av beskaffenhet, som ovan nämnts, yppats före nästinfallande inskrivningsförrättning, åligger det den värnpliktige, där han önskar ytterligare uppskov med ifrågavarande tjänstgöring, att vid sagda förrättning göra framställning därom hos vederbörande inskrivningsnämnd. Har annat förfall än det, som tidigare föranlett uppskov, yppats så sent, att framställning icke kunnat göras hos inskrivningsnämnden, må förnyat uppskov medgivnas i den ordning, Konungen bestämmer.

3. Från redan påbörjad första tjänstgöring eller tjänstgöring i en följd må i den ordning, Konungen bestämmer, hemförlovas till linjetjänst uttagen värnpliktig, för vilken efter tjänstgöringens början i anledning av dödsfall eller annan av honom oberoende händelse inträtt förhållande, på grund varav han är att likställa med i mom. 1 c) eller d) omförmäld värnpliktig. I samma ordning må från redan påbörjad dylik tjänstgöring hemförlovas värnpliktig, med avseende å vilken föreligger sådant förhållande, som i § 16 mom. 2 sägs, även om detsamma förefunnits före tjänstgöringens början, dock under förutsättning att förhållandet inträtt, efter det inskrivningsförrättningen avslutats, och att ansökning om hemförlovning gjorts inom trettio dagar från tjänstgöringens början.

Fortfar förfallet eller har annan anledning av beskaffenhet, som ovan sägs, till uppskov med den återstående tjänstgöringen yppats före nästinfallande inskrivningsförrättning, åligger det den värnpliktige, där han önskar uppskov med nämnda tjänstgöring, att vid sagda förrättning göra framställning därom hos vederbörande inskrivningsnämnd. Har annat förfall än det, som tidigare föranlett hemförlovning, yppats så sent, att framställning icke kunnat göras hos inskrivningsnämnden, må uppskov medgivnas i den ordning, Konungen bestämmer.

4. Till linjetjänst uttagen värnpliktig, för vilken vid inskrivningsförrättning förelegat sådant förhållande, som i § 16 mom. 2 omförmäles, men vilken av glömska, okunnighet eller liknande orsak försummat att då begära uppskov med tjänstgöringen, må, på därom gjord ansökan och efter

prövning i varje särskilt fall, i den ordning, Konungen närmare bestämmer, erhålla uppskov med eller hemförlovning från tjänstgöringen.

5. Värnpliktig, som vid navigationsskola avlagt styrmansexamen och förklarar sig ämna efter avlagd sjökaptensexamen söka anställning såsom reservofficersaspirant för utbildning till reservofficer vid marinen, må, på ansökan, gjord inom trettio dagar från det att den för honom i § 27 bestämda tjänstgöringen tagit sin början, i och för avläggande av sjökaptensexamen hemförlovas från pågående tjänstgöring, dock med skyldighet för sådan värnpliktig att fullgöra den återstående tjänstgöringen, om han icke avlagt sjökaptensexamen och vunnit anställning såsom reservofficersaspirant senast året efter det, då han hemförlovats.

6. Huruvida och i vad mån värnpliktig, som jämlikt mom. 3, 4 eller 5 hemförlovats, må anses hava fullgjort honom åliggande tjänstgöring, ävensom i vilken ordning den återstående tjänstgöringen skall fullgöras, därom meddelar Konungen erforderliga bestämmelser.

7. Uppskov med påbörjande av i § 27 föreskriven annan tjänstgöring än ovan i mom. 1 sägs eller med i § 36 mom. 1 föreskriven landstormsövning, så ock hemförlovning från sådan tjänstgöring eller övning må beviljas i den ordning, Konungen bestämmer.

8. Ar anledning till uppskov med eller hemförlovning från tjänstgöring, varom i denna § sägs, av beskaffenhet, som i § 16 mom. 2 omförmäles, och förefinnes sådan anledning ännu fjärde året efter det, då den värnpliktige erhöll uppskov eller hemförlovades, gälla vad i mom. 3 av sistnämnda § är stadgat.

Dock skall vad nu sagts icke äga tillämpning, där anledningen är av beskaffenhet, varom i § 16 mom. 2 a) sägs, och uppskovet eller hemförlovningen avsett repetitionsövning eller i § 36 mom. 1 föreskriven landstormsövning.

KAP. IV.

Om inskrivningsnämnd och inskrivningsrevision.

§ 18.

1. För rullföringsområde skall finnas en inskrivningsnämnd, bestående av en regementsofficer såsom ordförande samt två andra ledamöter, nämligen en läkare och en inom området bosatt, icke militär person, vilken jämte en suppleant väljes varje gång för ett år av landstinget eller, där rullföringsområde utgöres av stad, som ej lyder under landsting, av stadsfullmäktige. Omfattar rullföringsområde landsdelar, hörande under olika landsting, eller landsdel och stad, som ej lyder under landsting, väljes särskilt för varje sådan landsdel eller stad en ledamot i nämnden jämte en suppleant. Av landsting eller stadsfullmäktige vald ledamot eller, i händelse han är hindrad, hans suppleant deltagar i nämndens förrättningar endast i vad angår det område, för vilket han blivit vald.

För större rullföringsområde må, där Konungen så bestämmer, finnas två eller flera inskrivningsnämnder, var och en för viss del av rullföringsområdet, sammansatta såsom ovan är föreskrivet.

Nämnden biträdes av rullföringsbefälhavaren eller i de fall, Konungen bestämmer, annan officer.

2. För sjömanshus skall finnas en inskrivningsnämnd, bestående av en regementsofficer såsom ordförande och två andra ledamöter, nämligen en läkare och en inom staden, där sjömanshuset är beläget, bosatt, icke militär person, vilken jämte en suppleant väljes på sätt i mom. 1 är för varje fall stadgat.

Nämnden biträdes av sjöruddföringsbefälhavaren eller i de fall, Konungen bestämmer, annan officer.

3. För att beslut må kunna av inskrivningsnämnd fattas, erfordras, att samtliga ledamöter äro tillstädes.

§ 19.

1. Inskrivningsnämnd för rullföringsområde sammankallas av Konungens befallningshavande i det län, vartill området eller största delen därav hör. Sådan nämnd åligger:

a) att pröva de värnpliktigas duglighet till krigstjänst och lämplighet för olika slags utbildning;

b) att pröva och besluta om de i §§ 4, 16 och 17 omnämnda frikallelser och uppskov eller, där, enligt vad i § 22 sägs, sådant tillkommer inskrivningsrevision, anteckna vad som i och för avgörandet kan för inskrivningsrevisionen vara av vikt att känna;

c) att, därest för frånvarande värnpliktig företes intyg om kroppslig eller andlig brist av sådan beskaffenhet, att den synes nämnden till fullo ådaga lägga hans oduglighet till krigstjänst, utan hinder av den värnpliktiges frånvaro besluta hans frikallelse från värnpliktens fullgörande;

d) att verkställa behörig inskrivning av de värnpliktiga;

e) att i de fall och i den ordning, Konungen bestämmer, verkställa i § 24 stadgad uttagning till linjetjänst och ersättningsreserven eller där, enligt vad Konungen bestämmer, sådan uttagning tillkommer inskrivningsrevision, uppgöra förslag till uttagningen med angivande av de värnpliktigas större eller mindre lämplighet för linjetjänst samt vad eljest i och för uttagningen kan för inskrivningsrevisionen vara av vikt att känna;

f) att mottaga de värnpliktigas anmälningar rörande det truppslag vid hären eller den tjänst vid marinen eller flygvapnet, som de önska bliva tilldelade, ävensom att i de fall och i den ordning, Konungen bestämmer, tilldela inskrivna värnpliktiga olika truppslag och tjänster, eller där, enligt vad Konungen bestämmer, sådan tilldelning tillkommer inskrivningsrevision, uppgöra förslag rörande tilldelningen med angivande av de värnpliktigas lämplighet för olika truppslag och tjänster;

g) att efterfråga, vilka av de värnpliktiga önska uttagas för utbildning till underbefäl eller fackmän vid infanteriet, artilleriet, ingenjörtrupperna, trängtrupperna, intendenturtrupperna och kustartilleriet, för utbildning till plutonchef eller motsvarande befattning eller för utbildning i särskild ordning vid Svea eller Göta livgarde eller vilka värnpliktiga önska uttagas från annat inskrivningsområde än Norrbottens för utbildning vid Norrbottens regemente och från annat inskrivningsområde än Gotlands för utbildning vid Gotlands infanteri-

regemente, ävensom att enligt föreskrifter, som Konungen meddelar, uppgöra förslag till dylik uttagning, varvid iakttages, att vid lika lämplighet i första rummet ifrågakomma de, vilka anmält sig därtill, samt att för utbildning till underbefäl eller fackmän icke böra uttagas sådana värnpliktiga, som visa, att tjänstgöringens fullgörande skulle bereda dem eller av deras arbete beroende nära anhöriga väsentliga svårigheter eller olägenheter; samt

h) att tillställa inskriven värnpliktig den i § 14 nämnda inskrivningsbok eller skriftligt meddelande angående det beslut, som inskrivningsnämnden fattat.

Över nämndens beslut föres protokoll av ordföranden, därvid från beslut avvikande mening, som blivit framställd av ordföranden eller annan ledamot inom nämnden, antecknas till protokollet; och skola, innan nämnden åtskiljes, såväl inskrivningslängderna som protokollet underskrivas av nämnden.

2. Inskrivningsnämnd för sjömanshus sammankallas av Konungens befallningshavande i det län, där sjömanshuset är beläget, och gäller för sådan inskrivningsnämnd i tillämpliga delar vad för den i mom. 1 omnämnda inskrivningsnämnd är föreskrivet.

3. Under den del av året, som infaller emellan inskrivningsnämndens och inskrivningsrevisionens sammanträden, må för inskrivning av värnpliktiga, som uteblivit från den i § 13 omnämnda inskrivningsförrättning, eller ynglingar, som önska bliva inskrivna enligt § 6, de åligganden och befogenheter, som enligt mom. 1 tillhöra inskrivningsnämnd, i den omfattning och i enlighet med de närmare föreskrifter, Konungen meddelar, utövas av inskrivningsbefälhavaren eller, beträffande å sjömanshus inskrivna, av sjöruddföringsbefälhavaren.

Beslut, som av områdesbefälhavaren meddelas i sådant ärende, skall underställas näst därefter sammanträdande inskrivningsrevision och må ej gälla, förrän detsamma blivit av revisionen prövat; dock att sjöruddföringsbefälhavares beslut beträffande i § 24 mom. 1 a) eller b) nämnd värnpliktig, som med laga förfall varit frånvarande från inskrivningsförrättning, skall gälla, till dess detsamma blivit av revisionen prövat.

4. Sjöruddföringsbefälhavare må även under den del av året, som infaller emellan inskrivningsrevisionens sammanträde och näst infallande inskrivningsförrättning, utöva i mom. 3 omnämnda åligganden och befogenheter beträffande i § 24 mom. 1 a) eller b) nämnd värnpliktig, vilken med laga förfall varit frånvarande från inskrivningsförrättning för sjömanshus eller som haft fast anställning såsom sjökadett, kustartillerikadett, reservofficersaspirant, mariningenjörselev, mariningenjöraspirant, marinintendentsselev eller marinintendentsaspirant.

Under nu nämnd tid må jämväl inskrivningsbefälhavare beträffande å sjömanshus icke inskriven värnpliktig, som haft fast anställning såsom sjökadett, kustartillerikadett, reservofficersaspirant, mariningenjörselev, mariningenjöraspirant, marinintendentsselev eller marinintendentsaspirant, utöva i mom. 3 omnämnda åligganden och befogenheter.

Beslut, som av sjöruddföringsbefälhavare eller inskrivningsbefälhavare i sådant fall meddelas, skall gälla, till dess detsamma blivit av inskrivningsnämnden prövat.

§ 20.

1. Över inskrivningsnämnds beslut må besvär anföras endast av värnpliktig, som beslutet rör. Dessa besvär skola ställas till inskrivningsrevisionen samt inom fjorton dagar efter beslutets meddelande ingivas till Konungens befallningshavande i det län, inom vilket förrättningen ägt rum. Besvären må även inom behörig tid med posten insändas; dock skall i sådant fall behörigen styrkas, att den klagande egenhändigt undertecknat besvärsskriften eller att densamma blivit uppsatt på hans begäran eller med hans samtycke.

2. Över beslut, som meddelas jämlikt § 19 mom. 3, må besvär anföras av den värnpliktige; skolande därvid i tillämpliga delar gälla vad i mom. 1 är föreskrivet rörande besvär över inskrivningsnämnds beslut.

§ 21.

1. För inskrivningsområde jämte inom detsamma belägna sjömanshus skall finnas en inskrivningsrevision, bestående av landshövdingen eller, i händelse denne har förfall eller ämbetet är ledigt, landssekreteraren i det län, till vilket största delen av området hör, såsom ordförande, samt av fyra andra ledamöter, nämligen inskrivningsbefälhavaren ävensom från varje till området hörande län eller ej under landsting lydande stad tre inom länet eller staden bosatta män, som jämte tre suppleanter utses för tre år av landstinget eller för stad, som icke lyder under landsting, av stadsfullmäktige. En ledamot och en suppleant avgå årligen.

Där inskrivningsbefälhavare deltagit i inskrivningsnämnds förhandlingar, förordnas annan lämplig militärperson i hans ställe till ledamot av den inskrivningsrevision, som har att till prövning upptaga samma nämnds beslut.

De av landsting eller stadsfullmäktige valda ledamöter eller, i händelse de äro förhindrade, deras suppleanter deltaga i nämnda förrättning endast i vad den angår det område, för vilket de blivit valda.

2. För att beslut må kunna av revision fattas, erfordras, att minst tre ledamöter, däribland den militäre ledamoten, äro tillstädes. Falla vid omröstning till beslut rösterna lika, gälle ordförandens eller, vid förfall för denne, den militäre ledamotens mening.

Revisionen biträdes av en militärläkare och en därtill förordnad civil läkare.

§ 22.

Inskrivningsrevisionen sammanträder på kallelse av ordföranden. Revisionen åligger:

- a) att pröva och avdöma besvär över inskrivningsnämnds beslut;
- b) att granska och, där så finnes skäligen, ändra sådana inskrivningsnämnds beslut, rörande vilka avvikande meningar äro antecknade till protokollet, ävensom varje beslut rörande ärende, som omförmäles i § 19 mom. 1 c);
- c) att verkställa rättelse beträffande sådana av inskrivningsnämnd begångna misstag, som kommit till revisionens kännedom;

d) att granska och, där så finnes skäligt, ändra inskrivnings- eller sjö-stallföringsbefälhavares beslut i ärende, som jämlikt § 19 mom. 3 blivit revisionen underställt;

e) att i de fall och i den ordning, Konungen bestämmer, verkställa i § 24 stadgad uttagning till linjetjänst och ersättningsreserven;

f) att i de fall och i den ordning, Konungen bestämmer, verkställa tilldelning av värnpliktiga till visst truppslag eller viss tjänst;

g) att pröva och besluta angående de i § 17 mom. 1 omnämnda uppskov för sådana värnpliktiga, som av revisionen uttagas till linjetjänst;

h) att verkställa uttagning av värnpliktiga för utbildning till underbefäl eller fackmän vid infanteriet, artilleriet, ingenjörtrupperna, trängtrupperna, intendenturtrupperna och kustartilleriet, för utbildning till plutonchef eller motsvarande befattning, för utbildning i särskild ordning vid Svea eller Göta livgarde samt från annat inskrivningsområde än Norrbottens för utbildning vid Norrbottens regemente och från annat inskrivningsområde än Gotlands för utbildning vid Gotlands infanteriregemente; samt

i) att, på sätt Konungen närmare förordnar, verkställa i § 36 mom. 1 omnämnd uttagning av värnpliktiga för utbildning till befäl eller fackmän vid landstormen.

Inskrivningsrevisionens beslut skola kungöras vederbörande i den omfattning och på det sätt, Konungen bestämmer.

§ 23.

Inskrivningsrevisions beslut, rörande vilket avvikande meningar blivit av minst två ledamöter antecknade till protokollet, skall underställas Konungens prövning; och skola protokollet och övriga handlingar för sådant ändamål genom ordförandens försorg ofördröjligen insändas till försvarsdepartementet. Beslutet gånge dock i verkställighet, där ej Konungen annorlunda förordnar.

I inskrivningsrevisions beslut må ändring ej sökas.

KAP. V.

Om de värnpliktigas fördelning och tjänstgöringsskyldighet samt underhåll och förmåner m. m.

§ 24.

1. Till *linjetjänst* uttagas:

a) värnpliktiga, vilka avlagt studentexamen eller erhållit avgångsbetyg från gymnasiets tredje ring vid allmänt läroverk eller som vid annan läroanstalt förvärvat ett kunskapsmätt, som, enligt vad Konungen förordnar, skall anses där emot svara, så ock värnpliktiga, som vid navigationsskola avlagt sjökaptens- eller styrmansexamen eller maskinistexamen av första eller andra klass;

b) å sjömanshus inskrivna maskinister och eldare samt av övriga å sjömanshus inskrivna värnpliktiga de, som sex månader eller därutöver varit inmönstrade till sjöfart;

c) värnpliktiga, som frivilligt anmäla sig till och befinnas lämpliga för linjetjänst; samt

d) bland övriga värnpliktiga, enligt de närmare föreskrifter, Konungen meddelar, ett så stort antal, som erfordras för att årskontingenten skall uppgå: vid hären till 25,620 man, däri inräknade de under c) men ej de under a) omförmälda värnpliktiga;

vid marinen till 3,020 man, däri inräknade de under b) och c) men ej de under a) omförmälda värnpliktiga; samt

vid flygvapnet till 428 man, däri inräknade de under b) och c) men ej de under a) omförmälda värnpliktiga;

dock att nu angiven årskontingent enligt bestämmelser, som Konungen meddelar, må ökas med det antal, som motsvarar antalet i tidigare sådan årskontingent inräknade värnpliktiga, vilka av anledning, som i § 16 mom. 2 sägs, föregående år erhållit uppskov med eller hemförlovning från den i § 27 mom. 1 föreskrivna första tjänstgöring eller tjänstgöring i en följd.

2. Till ersättningsreserven uttagas:

a) värnpliktiga, som med hänsyn till sin kroppsbeskaffenhet eller eljest icke befinnas lämpliga för linjetjänst och icke äro att hänföra till de i mom. 1 a) och b) omförmälda; samt

b) övriga värnpliktiga, som ej enligt mom. 1 uttagits till linjetjänst.

3. Föreligger för värnpliktig, som uttagits till ersättningsreserven, vid tjänstgöringens påbörjande sådant förhållande, att han är att hänföra till de i mom. 1 a) omförmälda värnpliktiga, skall han enligt de närmare föreskrifter, Konungen meddelar, överföras till linjetjänst.

4. Har beträffande värnpliktig, vilken jämlikt mom. 1 c) eller d) uttagits till linjetjänst, efter tjänstgöringens påbörjande inträtt sådant förhållande, som i mom. 2 a) omförmäles, må han enligt de närmare föreskrifter, Konungen meddelar, överföras till ersättningsreserven.

§ 25.

1. Värnpliktiga tilldelas hären, marinen eller flygvapnet sålunda:

A. Flygvapnet tilldelas:

a) å sjömanshus inskrivna värnpliktiga; samt

b) å sjömanshus icke inskrivna värnpliktiga, allt till det antal, Konungen bestämmer.

B. Marinen tilldelas:

a) å sjömanshus inskrivna maskinister och eldare samt av övriga å sjömanshus inskrivna värnpliktiga de, som sex månader eller därutöver varit inmönstrade till sjöfart, allt i den mån här avsedda värnpliktiga ej enligt av Konungen meddelade bestämmelser skola tilldelas flygvapnet;

b) andra å sjömanshus inskrivna värnpliktiga till det antal, Konungen bestämmer; samt

c) å sjömanshus icke inskrivna värnpliktiga, likaledes till det antal, Konungen bestämmer.

C. Hären tilldelas alla värnpliktiga, som icke blivit tilldelade flygvapnet eller marinen.

2. Värnpliktiga tilldelas truppslag vid hären samt tjänst vid marinen och flygvapnet, på sätt §§ 19 och 22 bestämma.

3. Värnpliktig är skyldig att tjänstgöra vid det truppslag eller uti den tjänst, som han tilldelats, dock att i de fall, Konungen prövar erforderligt, värnpliktig skall vara skyldig fullgöra tjänstgöring även vid annat truppslag eller i annan tjänst, där sådant ej medför förändring av den sammanlagda tjänstgöringstiden.

§ 26.

1. Av infanteriet, artilleriet, ingenjörtrupperna och kustartilleriet tilldelade, till linjetjänst uttagna värnpliktiga uttagas tjugufem procent för utbildning till underbefäl eller fackmän.

2. Av trängtrupperna och intendenturtrupperna tilldelade, till linjetjänst uttagna värnpliktiga uttagas tjugufem procent för utbildning till underbefäl eller fackmän.

§ 27.

1. Utbildningstid för värnpliktiga, uttagna till linjetjänst.

A. Till linjetjänst uttagen värnpliktig, som icke nämnes under B, C eller D i detta moment, är skyldig att, på sätt Konungen närmare förordnar, under fredstid för sin utbildning tjänstgöra det antal dagar, som nedan anges, nämligen:

a) vid *infanteriet* i sammanlagt etthundranittiofem dagar, vilken tjänstgöring skall fullgöras:

med en första tjänstgöring om etthundratjugu dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med tre repetitionsövningar om tjugufem dagar före utgången av sjätte året; dock att

värnpliktig, som uttagits för utbildning till underbefäl eller fackman, skall tjänstgöra i sammanlagt trehundrafemtio dagar, vilken tjänstgöring skall fullgöras:

med en första tjänstgöring om trehundra dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med två repetitionsövningar om tjugufem dagar före utgången av sjätte året;

b) vid *kavalleriet* i sammanlagt trehundrafemtio dagar, vilken tjänstgöring skall fullgöras:

med en första tjänstgöring om tvåhundraåttio dagar, som tager sin början under första året, samt

med två repetitionsövningar om trettiofem dagar före utgången av sjätte året;

c) vid *artilleriet* i sammanlagt tvåhundrafyrtio dagar, vilken tjänstgöring skall fullgöras:

med en första tjänstgöring om etthundratrettiofem dagar, som tager sin början vid fältartilleriet under andra året och vid fästningsartilleriet under första eller andra året, samt

med tre repetitionsövningar om trettiofem dagar före utgången av sjätte året; dock att

värnpliktig, som uttagits för utbildning till underbefäl eller fackman, skall tjänstgöra i sammanlagt trehundrafemtio dagar, vilken tjänstgöring skall fullgöras:

med en första tjänstgöring om tvåhundraåttio dagar, som tager sin början under första eller andra året,

samt med två repetitionsövningar om trettiofem dagar före utgången av sjätte året;

d) vid *ingenjörtrupperna* i sammanlagt tvåhundrafyrtio dagar, vilken tjänstgöring skall fullgöras:

med en första tjänstgöring om etthundratrettiofem dagar, som tager sin början under andra året, samt

med tre repetitionsövningar om trettiofem dagar före utgången av sjätte året; dock att

värnpliktig, som uttagits för utbildning till underbefäl eller fackman, skall tjänstgöra i sammanlagt trehundrafemtio dagar, vilken tjänstgöring skall fullgöras:

med en första tjänstgöring om tvåhundraåttio dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med två repetitionsövningar om trettiofem dagar före utgången av sjätte året;

e) vid *trängtrupperna* och *intendenturtrupperna* i sammanlagt etthundranittiofem dagar, vilken tjänstgöring skall fullgöras:

vid *trängtrupperna i trängtjänst* och *sjukvårdstjänst*:

med en första tjänstgöring om etthundratjugu dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med tre repetitionsövningar om tjugufem dagar före utgången av sjätte året;

vid *trängtrupperna i biltjänst*:

med en första tjänstgöring om etthundrasjuttio dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med en repetitionsövning om tjugufem dagar före utgången av femte året; samt

vid *intendenturtrupperna*:

med en första tjänstgöring om etthundratjugu dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med tre repetitionsövningar om tjugufem dagar före utgången av sjätte året; dock att

värnpliktig, som vid trängtrupperna eller intendenturtrupperna uttagits för utbildning till underbefäl eller fackman, skall tjänstgöra i sammanlagt trehundrafyrtiofem dagar, vilken tjänstgöring skall fullgöras:

med en första tjänstgöring om tvåhundraåttiofem dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med två repetitionsövningar om tjugufem dagar före utgången av sjätte året;

f) vid *flottan* i sammanlagt trehundrafemtio dagar, vilken tjänstgöring skall fullgöras i en följd med början under första eller andra året;

g) vid *kustartilleriet* i sammanlagt tvåhundrafyrtio dagar, vilken tjänstgöring skall fullgöras:

med en första tjänstgöring om tvåhundrafem dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med en repetitionsövning om trettiofem dagar före utgången av femte året; dock att

värnpliktig, som uttagits för utbildning till underbefäl eller fackman, skall tjänstgöra i sammanlagt trehundrafemtio dagar, vilken tjänstgöring skall fullgöras:

med en första tjänstgöring om trehundrafemton dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med en repetitionsövning om trettiofem dagar före utgången av femte året; samt

h) vid *flygvapnet* i sammanlagt trehundrafemtio dagar, vilken tjänstgöring skall fullgöras:

i *arméflygtjänst*:

med en första tjänstgöring om trehundrafemton dagar, som tager sin början under första året, samt

med en repetitionsövning om trettiofem dagar under tredje året; samt

i *marinflygtjänst*:

i en följd med början under första året.

B. Värnpliktig, vilken före tjänstgöringens påbörjande avlagt studentexamen eller erhållit avgångsbetyg från gymnasiets tredje ring vid allmänt läroverk eller som vid annan läroanstalt förvärvat ett kunskapsmått, som, enligt vad Konungen förordnar, skall anses däremot svara, eller som vid navigationsskola avlagt sjökaptens- eller styrmansexamen eller maskinistexamen av första eller andra klass, är skyldig att, på sätt Konungen närmare förordnar, under fredstid för sin utbildning tjänstgöra det antal dagar, som nedan anges, nämligen:

a) vid *hären* i sammanlagt trehundrafemtio dagar, vilken tjänstgöring skall fullgöras:

med en första tjänstgöring om minst trehundrafemton dagar, som tager sin början under första året och antingen fullgöres i en följd eller uppdelas på första och andra året, samt

med en repetitionsövning före utgången av femte året;

b) vid *marinen* i sammanlagt trehundrafemtio dagar, vilken tjänstgöring skall fullgöras:

vid *flottan* i en följd med början under första eller andra året, och

vid *kustartilleriet* med en första tjänstgöring om trehundrafemton dagar, som tager sin början under första året och antingen fullgöres i en följd eller uppdelas på första och andra året, samt

med en repetitionsövning om trettiofem dagar före utgången av femte året; samt

c) vid *flygvapnet* i sammanlagt trehundrafemtio dagar, vilken tjänstgöring skall fullgöras:

i *arméflygtjänst*:

med en första tjänstgöring om trehundrafemton dagar, som tager sin början under första året, samt

med en repetitionsövning om trettiofem dagar under tredje året; samt

Bihang till riksdagens protokoll 1924. 1 saml. 18 häft. (Nr 21.) 2125 23 2

i *marinflygtjänst*:

i en följd med början under första året.

C. Värnpliktig, vilken vid inskrivningsförrättning eller hos befälhavaren för det inskrivnings- eller sjöfullföringsområde, vartill den värnpliktige hör, på sätt Konungen närmare förordnar, visar sig äga förutsättningar för utbildning till plutonchef eller motsvarande befattning, må fullgöra sin värnpliktstjänstgöring på sätt under B föreskrives, ändå att han icke avlagt där omförmält kunskapsprov. Har sådan värnpliktig, enligt vad i § 6 mom. 2 sägs, blivit inskriven redan det år, då han fyllde aderton eller nitton år, är han skyldig att fullgöra sin värnpliktstjänstgöring enligt bestämmelserna under B.

Kan det förutses, att yngling, vilken jämlikt § 6 mom. 3 inskrives redan det år, då han fyller aderton eller nitton år, vid inträdet i värnpliktsåldern kommer att hänföras till värnpliktiga, som under B omförmälas, är han skyldig att fullgöra sin värnpliktstjänstgöring enligt där meddelade bestämmelser.

D. Idkar värnpliktig, som i punkten B avses, vid någon statens högskola eller annan därmed jämförlig högre läroanstalt studier för utbildning till läkare, tandläkare, apotekare, veterinär eller maskiningenjör eller eljest i sådana ämnen, att hans insikter kunna vara till särskilt gagn för krigsmakten, eller gör i nämnda punkt avsedd värnpliktig sannolikt, att han kommer att idka sådana studier, må, där hans insikter anses bliva bättre tillgodogjorda genom värnpliktstjänstgöringens fullgörande i annan ordning än i sagda punkt föreskrives, Konungen förordna, att enligt de närmare bestämmelser, Konungen meddelar, tjänstgöringen skall, med rätt till avbrott under viss tid för studiekursens fullföljande, fullgöras med dels militärutbildning, dels fackutbildning och facktjänstgöring. Har ej den värnpliktige före utgången av den tid, under vilken tjänstgöringen fått avbrytas, avlagt de studieprov, Konungen bestämmer, skall den värnpliktige, enligt vad Konungen föreskriver, fullgöra den tjänstgöring, som på grund av bestämmelserna under B åligger honom; och räknas därvid genomgången militärutbildning honom till godo på sätt Konungen prövar skäligt.

E. Under A nämnd värnpliktig, som uttagits för utbildning i särskild ordning vid Svea eller Göta livgarde, må, på sätt Konungen finner gott förordna, fullgöra all honom åliggande tjänstgöring under första och andra året.

Under A nämnd värnpliktig, som från annat inskrivningsområde än Norrbottens uttagits för utbildning vid Norrbottens regemente, må, på sätt Konungen finner gott förordna, fullgöra honom åliggande första tjänstgöring samt en, två eller tre repetitionsövningar i en följd.

F. Oavsett vad under A stadgas, skall för där nämnda, infanteriet, trängtrupperna och intendenturtrupperna tilldelade värnpliktiga, som påbörja första tjänstgöringen under första året, denna ökas med trettio dagar; dock att vad nu sagts icke skall äga tillämpning vare sig i fråga om värnpliktiga, som uttagits för utbildning till underbefäl eller fackmän, eller i fråga om de under E omförmälda värnpliktiga.

G. Repetitionsövning må icke, där ej Konungen finner nödigt att för särskilda fall annorlunda förordna, äga rum

vid de inom Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län förlagda infanteriregementen under tiden från och med den 11 juli till och med den 31 augusti, samt

vid övriga infanteriregementen under tiden från och med den 11 juli till och med den 9 september.

2. Tjänstgöringstid för värnpliktiga, uttagna till ersättningsreserven.

A. Till ersättningsreserven uttagen värnpliktig är skyldig att, på sätt Konungen närmare förordnar, under fredstid tjänstgöra i sammanlagt ett-hundraåttio dagar, vilken tjänstgöring skall fullgöras antingen i en följd med början under första eller andra året eller ock med en första och en andra tjänstgöring under de tre första åren.

B. Värnpliktig, vilken jämlikt bestämmelserna i § 24 mom. 4 efter tjänstgöringens påbörjande överföres från linjetjänst till ersättningsreserven, är skyldig att, på sätt Konungen närmare förordnar, tjänstgöra i sammanlagt det antal dagar, som ovan under A i detta moment sägs. Sådan värnpliktig äger att såsom fullgjord värnpliktstjänstgöring tillgodoräkna sig den tid, han tjänstgjort i linjetjänst.

3. Särskilda bestämmelser.

A. Till linjetjänst uttagen värnpliktig, som, på sätt Konungen närmare förordnar, visar sig vara i besittning av viss skjutskicklighet, äger, därest han så önskar, åtnjuta tio dagars avkortning av den i mom. 1 föreskrivna tjänstgöringstiden. Sådan avkortning skall, där Konungen ej för särskilda fall annorlunda förordnar, äga rum vid början av tjänstgöringen.

B. I den omfattning sådant finnes kunna ske, äger Konungen medgiva till ersättningsreserven uttagna värnpliktiga avkortning av den i mom. 2 föreskrivna tjänstgöringstiden.

C. Därest, på sätt Konungen närmare förordnar, hemförlovning skall äga rum viss tid under pågående tjänstgöring, äge värnpliktig, som sådant åstundar, efter därom hos vederbörande militärmyndighet gjord framställning, kvarstanna i tjänstgöring intill utgången av den tjänstgöringsperiod, till vilken han inkallats.

D. Enligt de närmare bestämmelser, Konungen meddelar, må till linjetjänst uttagna värnpliktiga, vilka anmäla sig därtill villiga, i nedan angivna omfattning kvarbliva i tjänstgöring utöver den i mom. 1 föreskrivna tid, nämligen:

a) vid flygvapnet: värnpliktig, som önskar undergå och anses lämplig för utbildning till flygare; samt

b) vid varje avdelning av krigsmakten: värnpliktiga till ett antal motsvarande antalet vakanser inom manskapsbeställningarna därstädes.

E. Där sådant med hänsyn till utbruten farsot eller andra utomordentliga förhållanden prövas vara av nöden, äger Konungen förordna, att tjänstgöring skall taga sin början eller återstående del därav fullgöras å senare tid än i mom. 1 eller 2 föreskrives.

Likaledes äger Konungen, där farsot utbrutit vid avdelning av krigsmakten, förordna om därstädes i tjänstgöring varande värnpliktigas kvarhållande så lång tid utöver den föreskrivna tjänstgöringstiden, som finnes nödigt till förebyggande av smittas spridande.

F. Därest vid flottan tillgången på i tjänstgöring varande, till linjetjänst uttagna värnpliktiga skulle överstiga behovet, äger Konungen medgiva visst antal dylika värnpliktiga avkortning av den i mom. 1 föreskrivna tjänstgöringstiden, skolande därvid i första rummet ifrågakomma sådana värnpliktiga, vilka visa, att tjänstgöringens fullgörande skulle bereda dem eller av deras arbete för sitt uppehälle väsentligen beroende nära anhöriga avsevärda svårigheter.

G. Varder fartyg, därå värnpliktig tjänstgör, hindrat att återkomma till station av flottan och avmönstras, innan tiden för den tjänstgöring, till vilken den värnpliktige inkallats, gått till ända, är denne likväl skyldig att tjänstgöra ombord, till dess avmönstringen ägt rum. Ersättning för den överskjutande tjänstgöringstiden erhåller den värnpliktige enligt särskilda bestämmelser.

H. Har värnpliktig under i mom. 1 eller 2 föreskriven tjänstgöring blivit fälld till straff för rymning eller olovligt undanhållande av minst ett dygns varaktighet, eller har hans tjänstgöring avbrutits för verkställighet av straffarbete eller omedelbart ådömt fängelsestraff, skall den tid, under vilken han varit rymd eller olovligen undanhållit sig eller hans tjänstgöring sålunda varit avbruten, ej tillgodoräknas honom såsom tjänstgöringstid, där ej Konungen för särskilda fall annorledes förordnar. I vad mån den värnpliktige må tillgodoräkna sig fullgjord del av tjänstgöringen, samt i vilken ordning han skall fullgöra återstående tjänstgöringsskyldighet, bestämmer Konungen.

Värnpliktig jämlikt denna lag åliggande tjänstgöring må icke avbrytas för undergående av förvandlingsstraff för böter.

I. Huruvida och i vad mån värnpliktig må såsom fullgjord tjänstgöring tillgodoräkna sig tid, varunder han på grund av sjukdom eller skada, till vilken tjänstgöringen ej kan antagas hava varit orsak, icke kunnat delta i tjänstgöringen, därom förordnar Konungen.

J. Beträffande värnpliktiga, vilka hysa samvetsbetänkligheter mot värnpliktstjänstgöring, är särskilt stadgat.

§ 28.

1. Då rikets försvar det kräver, så ock när det erfordras till stillande av uppror, må Konungen, efter statsrådets hörande, till tjänstgöring inkalla beväringens första uppbåd eller de större eller mindre delar därav, som finnas behöfliga.

2. Därest i anseende till krig eller för avvärjande av befarat eller börjat angrepp det för rikets försvar finnes nödigt att inkalla beväringens andra uppbåd eller någon del därav i skilda orter eller vid olika truppslag av hären eller vid marinen eller flygvapnet, må Konungen därom förordna, sedan

han hört statsrådet och, så vida riksdagen ej är samlad eller inom trettio dagar skall sammanträda, låtit utfärda riksdagskallelse.

Vad nu stadgats angående ordningen för andra uppådetets inkallande har icke tillämpning i fråga om delar därav, vilka tillhöra Gotlands inskrivningsområde eller må vara avsedda att utgöra besättningar i rikets fästningar, utan gäller i avseende å sådana delar av andra uppådetet vad i mom. 1 föreskrivits.

3. Utom rikets gränser må beväringens första uppådet vid hären användas endast till rikets försvar och efter det att statsrådet blivit hört samt riksdagskallelse utfärdats. Utan riksdagens medgivande må beväringens andra uppådet vid hären icke användas utom rikets gränser.

§ 29.

1. Värnpliktig, som tillhör beväringen, inkallas av vederbörande befäl till den i § 27 föreskrivna tjänstgöring

genom kungörelse, som skall uppläsas minst två gånger i kyrkorna och offentligen anslås inom varje till rullföringsområdet hörande kommun samt i erforderlig omfattning införas i en eller flera av ortens tidningar; eller genom order.

2. Till tjänstgöring, som i § 28 omförmäles, verkställles inkallelsen genom kungörelse, som offentligen anslås, på sätt i mom. 1 stadgas, samt, där omständigheterna sådant medgiva, införas i tidningarna och uppläses i kyrkorna; eller genom order.

Genom ringning med kyrkklockorna på särskilt bestämt sätt bekantgöres, att kungörelse om här omförmäld inkallelse anslagits. Även annat efter förhållandena lämpat, på förhand tillkännagivet sätt må användas för sådant bekantgörande.

Enahanda förfarande iakttages vid inkallelse till annan tjänstgöring, som kan varda i särskild lag föreskriven (mobiliseringsövning).

3. Vid utbrott av krig skall värnpliktig, som tillhör beväringens första uppådet och vistas utom riket, oberoende av särskild inkallelse, så snart ske kan, återvända till hemorten. Om ansvar för underlåtenhet att fullgöra vad sålunda är föreskrivet stadgas i strafflagen för krigsmakten.

§ 30.

Värnpliktig vare skyldig att, då han är inkallad till tjänstgöring, verkställa den tjänsteförrättning, honom av vederbörande befälhavare anvisas.

I de förrättningar, där särskild yrkeskunskap kan vara påkallad, användas företrädesvis personer med motsvarande yrkeskunskap.

§ 31.

Att värnpliktig, som tillhör beväringen, är underkastad de i strafflagen för krigsmakten givna bestämmelser, såväl under all tjänstgöring och marsch eller annan färd, då han står under militärbefäl, som ock i fråga om åt-

lydnad av inkallelse, i enlighet med § 29, till tjänstgöring, som omförmäles i § 27 eller § 28, därom är i nämnda lag stadgat.

§ 32.

1. Varje år skall mönstring, som i denna § omförmäles, hållas med värnpliktiga, med undantag av dem, som under årets lopp varit i tjänstgöring såsom värnpliktiga eller som äro inskrivna å sjömanshus och inmönstrade till sjöfart.

2. Med värnpliktiga, utom dem, som äro inskrivna å sjömanshus och tillhöra marinen eller flygvapnet, hålles mönstringen inom varje rullföringsområde. För sådan mönstring är varje värnpliktig skyldig att i enlighet med de närmare föreskrifter, Konungen meddelar, till befälet avgiva tillförlitlig skriftlig uppgift om bostad och yrke, den värnpliktige dock medgivet att under tiden för mönstringen iakttaga personlig inställelse och därvid muntligen avgiva nämnda uppgift.

3. Med värnpliktiga, som äro inskrivna å sjömanshus och tillhöra marinen eller flygvapnet, hålles mönstringen vid sjömanshus. För sådan mönstring är varje värnpliktig skyldig att i enlighet med de närmare föreskrifter, Konungen meddelar, till sjömanshusombudsman avgiva tillförlitlig skriftlig uppgift om bostad och sysselsättning, den värnpliktige dock medgivet att under tiden för mönstringen iakttaga personlig inställelse och därvid muntligen avgiva nämnda uppgift.

4. Kallelse till mönstring verkställles genom kungörelse, som skall uppläsas minst två gånger i kyrkorna och offentligen anslås inom vederbörande kommuner samt i erforderlig omfattning införas i en eller flera av ortens tidningar.

§ 33.

1. För värnpliktig, som tillhör beväringen, gäller, såvitt Konungen ej för särskilda fall finner gott annorlunda bestämma:

a) att den värnpliktige under hela sin tjänstetid tillhör icke blott det truppslag vid hären eller den tjänst vid marinen eller flygvapnet, som han tilldelats eller vartill han överförts, utan även den värnpliktsgrupp, vartill han enligt § 24 uttagits eller överförts;

b) att den värnpliktige, om han avflyttar till annat område eller överföres till annat sjömanshus, tillhör den truppavdelning av hären, kustartilleriet eller flygvapnet eller den flottans station, som erhåller sina värnpliktiga från det område, till vilket han inflyttar, eller det sjömanshus, vartill han överföres; samt

c) att, om den värnpliktige icke är inkallad till tjänstgöring, när landstormen inom hans ort uppådas, han är pliktig utgå med densamma och då har lika tjänstgöringsskyldighet och förpliktelser i övrigt som värnpliktig tillhörande landstormen.

2. Värnpliktig, med undantag av den, som är inskriven å sjömanshus och tillhör marinen eller flygvapnet, skall, därest han ej är i tjänstgöring, hålla vederbörande områdesbefäl underrättat om sin adress.

3. Värnpliktig, som är inskriven å sjömanshus och tillhör marinen eller flygvapnet, skall, därest han ej är i tjänstgöring eller inmönstrad till sjöfart, hålla sjömanshusombudsmannen underrättad om sin adress.

§ 34.

1. Värnpliktig, som avgår från fast anställning vid hären, marinen eller flygvapnet eller vid härens, marinens eller flygvapnets reserv, överföres till härens, marinens eller flygvapnets beväring eller till landstormen.

2. Värnpliktig, som i mom. 1 omförmäles, överföres till linjetjänst, därest han ej med hänsyn till sin kroppsbeskaffenhet eller eljest bör överföras till ersättningsreserven.

3. Värnpliktig, som innehaft fast anställning vid hären, marinen eller flygvapnet eller vid härens, marinens eller flygvapnets reserv under sammanlagt minst två år och som efter avgången från sagda anställning överförs till linjetjänst, tillhör, så länge han i följd av sin värnplikt kvarstår i beväringen, dess första uppbåd. Detsamma gäller ock värnpliktig, som innehaft fast anställning vid hären eller dess reserv under kortare tid än två år, såframt han undergått rekrytutbildning samt deltagit i två repetitionsövningar.

4. Värnpliktig, som innehaft fast anställning vid hären, marinen eller flygvapnet eller vid härens, marinens eller flygvapnets reserv under sammanlagt minst två år, anses hava fullgjort all den i § 27 mom. 1 eller 2 föreskrivna tjänstgöring; dock att till linjetjänst överförd värnpliktig är skyldig att med vederbörlig åldersklass deltaga i den sista repetitionsövning, som nämnda åldersklass har att fullgöra.

I vad mån fast anställning vid krigsmakten i övrigt må anses motsvara tjänstgöring i beväringen, bestämmer Konungen.

5. Värnpliktig, som omförmäles i § 27 mom. 1 B eller C, tillhör första uppbådet under hela sin tjänstetid i beväringen.

6. Den, som avlagt medicine kandidat-, veterinär-, tandläkar- eller farmacie kandidatexamen, tillhör beväringens första uppbåd under hela sin värnpliktstid.

§ 35.

1. Under marsch eller annan färd till och från övningsort erhåller värnpliktig, tillhörande beväringen, ersättning enligt särskilda bestämmelser.

2. Under tjänstgöring erhåller till beväringen hörande värnpliktig underhåll, sjukvård, beklädnad, utredningspersedlar och annan erforderlig utrustning samt dessutom penningbidrag, allt likaledes enligt särskilda bestämmelser; dock att värnpliktig, som jämlikt § 27 mom. 3 D b) kvarbliver i tjänstgöring utöver den i mom. 1 av samma § föreskrivna tid, äger att under den överskjutande tiden i stället för penningbidrag åtnjuta kontant förmån till belopp, motsvarande begynnelseavlöning för fast anställd menig.

3. Till beväringen hörande värnpliktig, som under militärtjänstgöring ådrager sig sådan skada, att hans arbetsförmåga härigenom i större eller

mindre mån minskas eller upphör, är för sig och efterlevande berättigad till understöd enligt vad därom är särskilt stadgat.

§ 36.

1. Av de värnpliktiga, som årligen överföras till landstormen, uttagas, på sätt i § 22 föreskrives, tjugu procent för utbildning till befäl eller fackmän.

Sålunda uttagen värnpliktig är skyldig att, på sätt Konungen närmare förordnar, under fredstid för sin utbildning deltaga i en landstormsövning om femton dagar.

Värnpliktig, som, på sätt Konungen förordnar, visar sig vara i besittning av viss skjutskicklighet, befrias, därest han så önskar, från uttagning, varom ovan sägs.

2. Sedan jämlikt § 28 mom. 1 beslut fattats att för rikets försvar till tjänstgöring inkalla beväringens första uppbåd eller viss del därav, må Konungen i den ordning, som för inkallande av beväringens andra uppbåd i mom. 2 av samma § är föreskriven, för hemortens försvar till tjänstgöring inkalla landstormen eller de större eller mindre delar därav, som finnas behövlige.

Konungen må ock, sedan beväringens första uppbåd eller del därav inkallats för rikets försvar eller under tjänstgöring enligt § 27 tagits i anspråk för dylikt ändamål, efter statsrådets hörande, inkalla till tjänstgöring sådana delar av landstormen, som erfordras till skydd för mobilisering av beväringens första uppbåd eller till skydd för särskilt hotade platser. Landstormsavdelning, som sålunda inkallats, må likväl ej hållas samlad längre än högst femton dagar, såvida ej krig utbrutit före samma tids utgång.

3. Landstormens inkallande till tjänstgöring sker på sätt för varje fall är i § 29 föreskrivet.

4. Att värnpliktig, som tillhör landstormen, är underkastad de i strafflagen för krigsmakten givna bestämmelser, såväl under all tjänstgöring och marsch eller annan färd, då han står under militärbefäl, som ock i fråga om åttlydnad av inkallelse i enlighet med § 29 till tjänstgöring, som i mom. 1 eller 2 här ovan omförmäles, därom är i nämnda lag stadgat.

§ 37.

Landstormen må icke föras utom eget och närmast tillgränsande inskrivningsområden, dock att till landstormen hörande värnpliktig, som erhållit sin utbildning vid marinen, må, även utom sagda inskrivningsområden, användas för kustförsvaret samt att till landstormen hörande värnpliktig må, på ansökan, i den omfattning och i enlighet med de närmare föreskrifter, Konungen meddelar, fullgöra honom åliggande landstormsövning tillsammans med landstorm från annat inskrivningsområde, än det han tillhör.

§ 38.

Huru landstormen ordnas och indelas, föreskriver Konungen.

§ 39.

1. Värnpliktig, tillhörande landstormen, är under tjänstgöring pliktig att, därest staten icke kan genast vid inkallandet anskaffa föda, under tiden förse

sig med sådan, mot ersättning av staten för värdet av soldatportion. Sjukvård, vapen, ammunition, utredningspersedlar samt fälttecken, angivande hans egenskap av krigsman, tillhandahållas av staten.

Sådan värnpliktig erhåller under tjänstgöring, som i § 36 mom. 1 omförmäles, beklädnad eller beklädnadsersättning samt dessutom penningbidrag. Under tjänstgöring, som i § 36 mom. 2 avses, är den värnpliktige skyldig att själv förse sig med kläder.

2. Till landstormen hörande värnpliktig, som skadas under militärtjänstgöring, har enahanda rätt till understöd för sig och efterlevande som värnpliktig, vilken tillhör beväringen.

KAP. VI.

Om påföljd för åsidosättande av denna lags föreskrifter, så ock om laga förfall.

§ 40.

1. Värnpliktig, som utan laga förfall utebliver från inskrivningsförrättning, böte, där han icke, oaktat sin frånvaro, varder inskriven eller frikallad från värnpliktens fullgörande, första året tjugufem kronor och varje år, han ånyo beträdes därmed, etthundra kronor.

2. Värnpliktig, som på grund av § 15 inställer sig vid inskrivningsförrättning för annan ort än där han är kyrkobokförd eller för annat sjömanshus än det han tillhör men därvid försummar avlämna prästbetyg ävensom i det fall, som i § 15 mom. 2 sägs, intyg från sjömanshusombudsman eller sjöfartsbok samt tillföljd därav icke kan emottagas, anses lika med den, som icke inställt sig till inskrivningsförrättning.

§ 41.

1. Värnpliktig, som bort fullgöra i § 32 omförmäld mönstring men utan laga förfall uraktlåter detta, böte för varje gång tio kronor.

2. Värnpliktig, som utan laga förfall underlåter fullgöra vad honom enligt § 33 mom. 2 eller 3 åligger, böte för varje gång tio kronor.

§ 42.

Värnpliktig, som utan anmält laga förfall utebliver från inskrivningsförrättning, vare, där han icke oaktat sin frånvaro blivit inskriven eller frikallad från värnpliktens fullgörande, underkastad äventyr att på egen bekostnad varda hämtad till inskrivnings undergående.

Utebliver värnpliktig utan anmält laga förfall från tjänstgöring, därtill han blivit i laga ordning inkallad, må han likaledes på egen bekostnad hämtas till tjänstgöringens fullgörande.

§ 43.

1. Såsom laga förfall för uteblivande från inskrivning eller tjänstgöring eller för annan uraktlåtenhet att fullgöra denna lags bestämmelser anses,

om man är sjuk, om man är i Konungens och rikets tjänst uppbådad eller faren eller om man sitter i häkte; vederbörande äge dock att, då andra än nu sagda förfall förebäras, pröva, huruvida de äro av den vikt, att de må gälla såsom laga förfall.

2. För å sjömanshus inskriven värnpliktig skall i fråga om order eller annat påbud, varigenom han under krig eller vid utbrott av eller fara för krig inkallas till tjänstgöring, dessutom såsom laga förfall för inställelse till tjänstgöring räknas att vara stadd på utrikes sjöresa; åliggande dock den värnpliktige att, så snart ske kan, återvända till hemlandet ävensom att vid ankomsten till svensk hamn eller sammanträffande med svenskt örlogsfartyg omedelbart inställa sig till tjänstgöring.

§ 44.

Sjukdom skall, för att såsom laga förfall anses, styrkas med behörig läkares intyg, vilket den värnpliktige är skyldig själv anskaffa. Kan han ej skaffa läkarbetyg, vare honom tillåtet att styrka förfallet med intyg av statens ämbets- eller tjänsteman eller av präst i församlingen eller av ordföranden i kommunalstämman eller av ordföranden eller ledamot i kommunalnämnden eller av ledamot i häradsnämnden.

KAP. VII.

Om åtgärder med anledning av förseelser mot denna lag, så ock om användning av böter.

§ 45.

1. Över värnpliktiga, vilka utan anmält laga förfall uteblivit från inskrivningsförrättning och icke, oaktat sin frånvaro, blivit inskrivna eller frikallade från värnpliktens fullgörande eller som underlåtit att fullgöra vad dem enligt § 32 och § 33 mom. 2 eller 3 åligger, skola förteckningar länsvis uppgöras och till Konungens befallningshavande insändas; skolande å förteckningarna för varje värnpliktig angivas hans bostad, där denna är känd, samt, till ledning vid ansvars bestämmande, tillgängliga upplysningar rörande försummelsens beskaffenhet.

Uppgörande och insändande av dylik förteckning åligger vid inskrivningsförrättning inskrivningsnämndens ordförande; skolande inskrivningsnämnden, innan den åtskiljes, granska och underteckna sagda förteckning.

Upprättande och insändande av förteckningar över försummelser mot lagbuden i § 32 mom. 2 och § 33 mom. 2 åligger befälhavare, som förrättat mönstringen eller hos vilken anmälan bort göras.

Upprättande av förteckningar över försummelser mot lagbuden i § 32 mom. 3 och § 33 mom. 3 åligger sjömanshusombudsman, vilken översänder dem till sjörullföringsbefälhavaren, som, efter att hava granskat och påtecknat desamma, insänder dem till Konungens befallningshavande.

2. Av de enligt mom. 1 inkommande förteckningar över värnpliktiga skola särskilda utdrag, upptagande dem, vilka Konungens befallningshavande

finner sig böra påföra böter enligt § 40 eller § 41, översändas till vederbörande landsfiskaler och magistrater, försedda med Konungens befallningshavandes resolution, att de i utdragen upptagna böter må omedelbarligen uttagas hos de värnpliktiga, därest de icke invända något däremot, men att, därest de vilja för uteblivandet eller försummelsen styrka laga förfall eller eljest åberopa någon omständighet, som kan leda till deras frikännande från bötesansvar, i vilken händelse de äga undfå skriftlig del av resolutionen i vad dem rör, de skola inom trettio dagar därefter till vederbörande landsfiskal eller magistrat ingiva de bevis, som åberopas till styrkande av deras mot böternas indrivande gjorda invändningar vid påföljd för uraktlåtenhet därav, att böterna utan hinder av samma invändningar må i laga ordning uttagas. Inkommande bevis skola ofördröjligen insändas till Konungens befallningshavande, som efter prövning av förekommande omständigheter meddelar beslut i saken.

3. Åtnöjes värnpliktig icke med Konungens befallningshavandes beslut, varigenom böter blivit honom slutligen påförda, äger han att inom trettio dagar efter erhållen del av beslutet till Konungens befallningshavande ingiva sina till Konungen ställda besvär, vilka därpå av Konungens befallningshavande jämte eget yttrande insändas till försvarsdepartementet. Besvären må även med posten insändas till Konungens befallningshavande, och skall i sådant fall behörigen styrkas, att den klagande egenhändigt under-tecknat besvärsskriften eller att densamma blivit uppsatt på hans begäran eller med hans samtycke.

§ 46.

1. De enligt denna lag inflytande böter skola redovisas under särskild titel i kronans räkenskaper och ingå till den till förmån för bevaringsmanskapet bildade invalid- och pensionsfond. Ur denna fond beredes understöd åt värnpliktig, som under militärtjänstgöring ådragit sig sådan skada, att han därigenom blivit i större eller mindre mån oförmögen att försörja sig med arbete, ävensom i vissa fall åt hans efterlevande, där skadan förorsakat döden.

2. Saknas tillgång till guldande av böter enligt denna lag, skola de förvandlas efter allmän strafflag.

KAP. VIII.

Särskilda bestämmelser.

§ 47.

1. Värnpliktiga, tillhörande lots- och fyrstaten, likställas enligt denna lag med de vid flottan fast anställda.

2. Vad i denna lag stadgas om värnpliktiga gäller i tillämpliga delar beträffande manskap, som tillhör härens, marinens eller flygvapnets reserv.

§ 48.

Av Konungen bestämmes, om och i vad mån samt under vilka villkor befrielse från de i denna lag föreskrivna skyldigheter må kunna tillsvidare medgivas den nomadiserande lappbefolkningen.

§ 49.

För denna lags tillämpning erforderliga närmare föreskrifter meddelas av Konungen.

§ 50.

Denna lag må icke ändras eller upphävas utan Konungs och riksdags sammanstående beslut.

Bestämmelser om lagens ikraftträdande.

§ 51.

Denna lag skall tillämpas från och med den 1 januari 1925, från och med vilken dag såväl värnpliktslagen den 17 september 1914 (nr 202) med däri sedermera gjorda ändringar och tillägg som lagen den 22 juni 1920 (nr 372) om ändrad utbildningstid för värnpliktiga av 1920 års klass, lagen den 2 juni 1921 (nr 291) om ändrad utbildningstid för värnpliktiga av 1921 års klass, lagen den 31 mars 1922 (nr 141) om ändrad utbildningstid för värnpliktiga av 1922 års klass och lagen den 23 februari 1923 (nr 23) om ändrad utbildningstid för värnpliktiga av 1923 års klass upphöra att gälla; skolandet dock vad nedan stadgas om undantag från bestämmelsen i denna § lända till efterrättelse.

§ 52.

I fråga om utbildningstiden i beväringen för värnpliktiga, inskrivna före år 1925, gälle vad i nämnda hänseende uti särskild lag stadgas för värnpliktiga av 1924 års klass med följande ändringar och tillägg:

a) vapenföra värnpliktiga av 1923 och 1924 års klasser, tilldelade fotfolket, trängen i egentlig trängtjänst, trängen i egentlig sjukvårdstjänst eller intendenturtrupperna, äro skyldiga att fullgöra ytterligare en repetitionsövning om tjugufem dagar före utgången av sjätte året;

b) vapenföra värnpliktiga av 1922, 1923 och 1924 års klasser, tilldelade rytteriet, äro skyldiga att fullgöra ytterligare en repetitionsövning om trettiofem dagar före utgången av sjätte året;

c) vapenföra värnpliktiga av 1921, 1922, 1923 och 1924 års klasser, tilldelade fältartilleriet, positionsartilleriet, fästningsartilleriet å Karlsborg eller fältingenjör- eller fälttelegraftrupperna, äro skyldiga att fullgöra ytterligare en repetitionsövning om trettiofem dagar före utgången av sjätte året;

d) vapenföra värnpliktiga av 1923 och 1924 års klasser, tilldelade fästningsartilleriet i Boden eller fästningsingenjörtrupperna, äro skyldiga att fullgöra ytterligare en repetitionsövning om trettiofem dagar före utgången av sjätte året;

e) för vapenföra värnpliktiga, tilldelade fästningsartilleriet i Boden eller fältingenjör-, fälttelegraf- eller fästningsingenjörtrupperna föreskriven repetitionsövning skall från och med år 1926 hava en varaktighet av trettiofem dagar;

f) värnpliktiga, tilldelade marinen i allmän tjänst, sjötjänst eller stations-tjänst, vilka fullgjort tjänstgöring för sin utbildning, värnpliktiga i allmän

tjänst eller sjötjänst i minst nittio dagar och värnpliktiga i stationstjänst i minst trettio dagar, må, på sätt Konungen närmare förordnar, helt eller delvis befrias från återstående under år 1925 dem åliggande tjänstgöringsskyldighet i beväringen under fredstid.

Vad ovan sägs skall icke äga tillämpning beträffande värnpliktig, som till följd av laga förfall, beviljat uppskov eller uteblivande utan laga förfall icke börjat fullgöra honom åliggande första tjänstgöring eller tjänstgöring i en följd senast å tid, som i sådant avseende stadgas för värnpliktiga av 1924 års klass, utan skall i fråga om dylik värnpliktig denna lag tillämpas jämväl såvitt avser utbildningstiden i beväringen.

§ 53.

Den årskontingent värnpliktiga, som enligt bestämmelserna i § 24 mom. 1 d) skall uttagas till linjetjänst vid flygvapnet, må, intilldess organisationen av detta vapen fullständigt genomförts, minskas med det antal, Konungen finner gott bestämma.

§ 54.

Uti § 32 samt § 33 mom. 2 och 3 stadgade skyldigheter åligga icke värnpliktiga, som före den 1 januari 1919 överförts till landstormen.

§ 55.

Bestämmelserna uti §§ 53 och 55 i 1914 års värnpliktslag, förstnämnda paragraf, sådan den lyder enligt lag den 14 juni 1918 (nr 664), skola fortfarande i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

§ 56.

För denna lags ikraftträdande erforderliga närmare föreskrifter meddelas av Konungen.

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 1 februari 1924.*

Närvarande:

Statsministern TRYGGER, ministern för utrikes ärendena friherre MARKS VON WÜRTEMBERG, statsråden MALM, EKEBERG, BESKOW, MALMROTH, HASSELROT, STRIDSBERG, LÜBECK, CLASON, WOHLIN och PETTERSSON.

Departementschefen, statsrådet Malmroth anför härefter följande.

Jag anhåller härmed att få underställa Kungl. Maj:ts prövning ett inom försvarsdepartementet utarbetat förslag till ny värnpliktslag.

Detta förslag ansluter sig i allo till innehållet i det förslag till försvarsväsendets ordnande, varom Kungl. Maj:t förut i dag beslutat avlåta proposition till riksdagen. Beträffande lagförslagets huvudpunkter får jag därför hänvisa till vad i berörda ämne yttrats till statsrådsprotokollet.

Vid den granskning, gällande värnpliktslag underkastats i sammanhang med vidtagandet av de förändringar, som förslaget till försvarsväsendets ordnande påkallar, har det visat sig, att nämnda lag även i åtskilliga punkter i övrigt är i behov av ändring eller jämkning, stundom endast i formellt avseende.

Då mer eller mindre betydande ändringar erfordras i flertalet av lagens paragrafer, har jag ansett lämpligast att föreslå antagandet av en, formellt sett, helt ny värnpliktslag. Den gamla lagens uppställning har emellertid i största möjliga utsträckning lämnats oförändrad.

Ett förberedande förslag i ämnet har varit föremål för granskning dels av den i annat sammanhang omförmälda generalskommissionen och dels underhand av chefen för marinstaben. I anledning av de erinringar, som av nämnda kommission och chef därvid framställts, hava vissa ändringar vidtagits vid avfattandet av det slutliga förslaget.

Sedan föredraganden härefter uppläst såväl sistnämnda förslag som generalskommissionens och chefens för marinstaben däröver avgivna yttranden, anför föredraganden vidare.

Med avseende å de särskilda paragraferna i föreliggande lagförslag torde jag få lämna följande kortfattade redogörelse.

Kap. I. Allmänna bestämmelser.

§§ 1—3.

Dessa §§ äro oförändrade.

§ 4.

Den i denna § vidtagna ändringen är av rent formell natur och förestavad av önskvärdheten att vinna en enhetlig terminologi i den nya lagen.

§ 5.

Denna § är oförändrad.

§ 6.

Mom. 1. Detta moment motsvarar nuvarande mom. 2. Då av skäl, som torde hava framgått av vad i propositionen angående försvarsväsendets ordnande anförts, åtskillnaden mellan vapenför och icke vapenför enligt den av mig föreslagna värnpliktsorganisationen kommer att förlora sin hitillsvarande betydelse, upptagas dessa uttryck icke någonstades i lagförslaget. Enär vidare samtliga i förevarande moment omförmälda värnpliktiga äro avsedda att tilldelas linjetjänst, har den i momentet medgivna rätten till inskrivning såsom underårig ansetts böra tillkomma varje till krigstjänst duglig dylik värnpliktig. Förutom härav betingad jämkning har jämväl en mindre redaktionell ändring gjorts i detta moment.

Mom. 2. Uti detta moment, som motsvarar nuvarande mom. 3, har liknande ändring vidtagits som i föregående moment.

Mom. 3. Detta moment motsvarar mom. 1 i nuvarande § 6. Förutom att även här uttrycket vapenför ersatts med duglig till krigstjänst, har momentet undergått erforderlig komplettering med anledning av den i propositionen angående försvarsväsendets ordnande föreslagna uttagningen av underbefäl eller fackmän jämväl bland de artilleriet, ingenjörtrupperna och kustartilleriet tilldelade värnpliktiga. Då vidare tjänstgöringstiden för de i detta moment omförmälda värnpliktiga föreslagits bliva densamma som för studenter och likställda, har det syntts riktigast att låta rätten till inskrivning även för ifrågavarande värnpliktiga inträda redan det år, de uppnå 18 års ålder.

Mom. 4 och 5. Dessa moment hava endast underkastats obetydliga formella ändringar.

§ 7.

Beträffande den ändrade avfattningen av denna § hänvisas till vad i propositionen angående försvarsväsendets ordnande anförts.

§§ 8—10.

Dessa §§ äro oförändrade.

Kap. II. Om de värnpliktigas inskrivning och redovisning.

§ 11.

Mom. 1. Detta moment är oförändrat.

Mom. 2. Då jag i propositionen angående försvarsväsendets ordnande föreslagit upprättande av ett från armén och marinen fristående flygvapen samt detta vapen liksom marinen är i behov av å sjömanshus inskrivna värnpliktiga, har härav föranlett tillägg gjorts i förevarande moment, som i övrigt bibehållits oförändrat.

§ 12.

Mom. 1. Då inskrivningslistorna bekräftas med vederbörande pastorers underskrifter, har stadgandet, att de skola åtföljas av prästbevis, ansetts kunna utgå.

Mom. 2—4. Dessa moment äro oförändrade.

§ 13.

I denna § har endast en obetydlig formell ändring vidtagits.

§ 14.

Med avseende å denna § har, förutom en mindre, redaktionell ändring i mom. 1, endast vidtagits en jämkning i andra momentets lydelse i syfte att inskrivningsboken må innehålla allt vad som är av vikt att känna beträffande vederbörandes värnplikt.

§ 15.

Denna § är i sak oförändrad.

Kap. III. Om uppskov med inskrivning eller tjänstgöring, så ock om frikallelse efter inskrivning.

§ 16.

Mom. 1. I detta moment har endast vidtagits en för vinnande av överensstämmelse med den föreslagna lydelsen av § 4 erforderlig redaktionell jämkning.

Mom. 2. Såsom i propositionen angående försvarsväsendets ordnande anförts, hava värnpliktiga, vilkas hustru och barn enligt nu gällande bestämmelser åtnjuta s. k. familjeunderstöd, ansetts böra i fråga om rätten till uppskov med och frikallelse från värnpliktens fullgörande likställas med de i detta moment enligt dess nuvarande lydelse avsedda värnpliktiga. Momentet har därför kompletterats med bestämmelser i sådant syfte. I likhet med vad som för närvarande gäller beträffande sistnämnda värnpliktiga, har den föreslagna förmånen synt mig endast böra tillkomma den, vars hustru eller barn är för sitt uppehälle väsentligen beroende av

hans arbete. Enligt sakens natur torde det däremot för rätten att tillgodojuta nämnda förmån böra vara utan betydelse, huruvida av vederbörandes arbete i angivna grad beroende barn är av äkta eller oäkta börd eller allenast är fosterbarn.

Mom. 3. Detta moment är oförändrat.

Mom. 4. Beträffande detta moment gäller vad under mom. 1 härovan sagts.

Mom. 5. Detta moment har endast underkastats redaktionell ändring.

Mom. 6. Liksom enligt mom. 5 utländsk man, som, utan att förut hava varit svensk medborgare, genom naturalisation upptagits till medborgare här i landet, skall, därest han kan med intyg styrka, att han i utlandet gjort militärtjänst under längre tid än i § 27 mom. 1 stadgas, frikallas från värnpliktens fullgörande under fredstid, synes sådan frikallelse ock böra medgivas den, som varit eller är svensk medborgare, därest han med intyg kan styrka, att han i utlandet gjort militärtjänst under angiven tid. I ena som andra fallet torde nämligen väsentligen samma skäl till frikallelse få anses vara förhanden. Momentet har därför kompletterats med en bestämmelse i omförmälda syfte.

Då någon anledning icke torde föreligga att vidare bibehålla den i sista stycket av förevarande moment för närvarande förekommande begränsningen av giltighetstiden för de i momentet i övrigt meddelade bestämmelserna, har sagda stycke icke medtagits i det nu upprättade lagförslaget.

§ 17.

För vinnande av ökad reda och tydlighet har åt denna § ansetts böra givas en delvis annan uppställning, än den för närvarande har. I samband därmed har ock med hänsyn till den föreslagna uppdelningen av de värnpliktiga å linjetjänst och ersättningsreserv erforderlig jämkning vidtagits i fråga om §:ns avfattning.

I enlighet härmed reglera mom. 1—6 beviljandet av uppskov med samt hemförlovning från första tjänstgöring eller tjänstgöring i en följd för till linjetjänst uttagna värnpliktiga, under det att mom. 7 innehåller bestämmelse i enahanda avseende beträffande såväl annan tjänstgöring för till linjetjänst uttagna värnpliktiga som ock de till ersättningsreserven uttagna tjänstgöring. I mom. 8 slutligen inrymmes en för båda fallen gemensam föreskrift.

Utöver vad nu omförmälts, hava därjämte dels vissa rent formella ändringar vidtagits, dels mom. 5 med hänsyn till det nya utbildningssystemet för reservofficersaspiranter vid flottan erhållit den ändrade lydelse, som av förslaget framgår, dels ock ansetts lämpligt att i mom. 7 lämna åt Konungen att meddela bestämmelser rörande ordningen för beviljandet av uppskov med och hemförlovning från annan tjänstgöring än till linjetjänst uttagna värnpliktiga åliggande första tjänstgöring eller tjänstgöring i en följd.

Vad slutligen angår mom. 8, har däri upptagits den i nuvarande mom. 6 förekommande bestämmelsen, i vilken därvid orden »fyra år» i

förttydligande syfte ersatts med »fjärde året». Liksom värnpliktig, vilken har hustru, barn eller fosterbarn, som är för sitt uppehälle väsentligen beroende av hans arbete, i fråga om uppskov med inskrivning och frikallelse från värnpliktens fullgörande uti § 16 likställts med värnpliktig, som avses i mom. 2 av nämnda § enligt dess nuvarande lydelse, har motsvarande likställighet ansetts böra åvägabringas i § 17 mom. 8. Där uppskov med eller hemförlovning från tjänstgöring beviljats värnpliktig på grund av dylik försörjningsplikt och anledningen till uppskovet eller hemförlovningen förefinnes ännu fjärde året efter det, då uppskovet eller hemförlovningen meddelades, skall vederbörande alltså frikallas från värnpliktens fullgörande under fredstid. Härvid har emellertid undantag ansetts böra göras för det fall, att uppskovet eller hemförlovningen avsett repetitions- eller landstormsövning. Anledningen härtill är givetvis att söka däri, att, särskilt vid tidpunkten för den sista repetitionsövningens och landstormsövningens fullgörande, ett så stort antal värnpliktiga måste antagas hava ådragit sig dylik försörjningsplikt, att dessas frikallande skulle väsentligt förrycka värnpliktsorganisationen i fred.

Kap. IV. Om inskrivningsnämnd och inskrivningsrevision.

§ 18.

Beträffande ändringarna i denna §, som innehåller bestämmelser rörande inskrivningsnämnds sammansättning m. m., hänvisas till den i propositionen angående försvarsväsendets ordnande för desamma anförda motiveringen. Här må endast tilläggas, dels att skäl icke ansetts föreligga att beträffande rullförings-(sjörullförings-)befälhavare meddela sådan föreskrift om protokollföring av från nämndens beslut avvikande yrkande, som för närvarande gäller i fråga om nämnden biträdande läkare, och dels att, då endast en av landsting (stadsfullmäktige) utsedd icke militär ledamot avses att ingå såsom ledamot av inskrivningsnämnd, denne syntes böra väljas för ett år i sänder.

§ 19.

Den förändrade värnpliktsorganisation, som av mig föreslagits, medför dels en icke oväsentlig omläggning av förfarings sättet vid inskrivningen och dels betydande förändringar med avseende å de åligganden och befogenheter, som för närvarande tillkomma vederbörliga inskrivningsmyndigheter. I förstnämnda hänseende hava redan i propositionen angående försvarsväsendets ordnande angivits de grundlinjer, efter vilka inskrivningen synes böra ordnas, ävensom framhållits, att de närmare bestämmelserna härför böra, såsom hittills, meddelas i inskrivningsförordningen. Vad inskrivningsmyndigheternas åligganden och befogenheter beträffar, böra dessa, liksom för närvarande, i sina huvuddrag angivas i värnpliktslagen.

Mom. 1. Uti detta moment hava, i överensstämmelse med vad nu är fallet, inskrivningsnämnds åligganden sammanförts i ett antal punkter.

Punkt a). Till grund för såväl inskrivningen som uttagningen till linjetjänst och ersättningsreserven måste givetvis ligga en prövning av de värnpliktigas duglighet till krigstjänst och lämplighet för olika slags tjänstgöring. Stadgande angående sådan prövning meddelas i denna punkt.

Punkten b) upptager den i motsvarande punkt i nu gällande värnpliktslag förekommande bestämmelsen, ehuru denna, med hänsyn därtill att de värnpliktigas uttagning till linjetjänst eller ersättningsreserven är avsedd att i stor utsträckning verkställas av inskrivningsrevisionen, försetts med ett tillägg av innebörd, att inskrivningsnämnd för sådant fall har att anteckna vad som i och för avgörandet kan för inskrivningsrevisionen vara av vikt att känna.

Punkterna c) och d) hava samma lydelse som punkt c) respektive punkt a) i gällande lag.

Punkterna e), f) och g). I dessa tre punkter lämnas föreskrifter rörande den befattning med uttagning av värnpliktiga till linjetjänst och ersättningsreserven m. m., som synes böra tillkomma inskrivningsnämnd. Beträffande innehållet av föreskrifterna under e) och f) torde jag kunna inskränka mig till att hänvisa till den i propositionen angående försvarsväsendets ordnande därför lämnade redogörelsen. Vad angår föreskriften under g), har likaledes i nämnda proposition angivits, att uttagningen till underbefäl eller fackmän bör äga rum redan i samband med inskrivningen. På grund härav och då till underbefäl eller fackmän givetvis endast kunna ifrågakomma värnpliktiga, som uttagas till linjetjänst, vilken uttagning inskrivningsrevisionen i allmänhet verkställer, torde inskrivningsnämnds befogenhet i nu ifrågavarande hänseende böra avse att — efter inhämtande av vilka värnpliktiga som önska varda uttagna för utbildning till underbefäl eller fackmän — uppgöra förslag till dylik uttagning. Detsamma gäller uppenbarligen beträffande uttagning av värnpliktiga för övrig under denna punkt omförd sarskild utbildning.

Det för närvarande under punkt e) i § 22 inrymda stadgandet, att för utbildning till underbefäl eller fackmän icke skola uttagas sådana för folket avsedda värnpliktiga, som visa, att tjänstgöringens fullgörande skulle bereda dem eller av deras arbete beroende nära anhöriga väsentliga svårigheter eller olägenheter, har ansetts böra utsträckas att gälla beträffande uttagning för dylik utbildning jämväl vid övriga truppslag av hären ävensom vid kustartilleriet.

Punkt h). Det har ansetts böra i lagen föreskrivas, att åt den värnpliktige i varje fall skall lämnas meddelande angående inskrivningsnämndens beslut. Den nuvarande bestämmelsen i punkt f) har därför här erhållit en något ändrad lydelse.

Med anledning av den lagfarne ledamotens uteslutande ur inskrivningsnämnd har förändret av nämndens protokoll ansetts böra åläggas ordföran-

den. På grund härav och såsom en följd av övriga i fråga om inskrivningsnämnds sammansättning förordade ändringar har åt sista stycket i mom. 1 givits en i viss mån ändrad avfattning.

Mom. 2. Detta moment är oförändrat.

Mom. 3. Med hänsyn därtill att inskrivningsrevisionerna på grund av den föreslagna ändrade ordningen för uttagningen till underbefäl eller fackmän icke torde komma att sammanträda mer än en gång om året, har viss jämkning av momentets lydelse företagits. Då det vidare syntes lämpligt att lämna i övrigt därtill berättigad underärig tillfälle att varda inskriven jämväl under tiden mellan inskrivningsnämndens och inskrivningsrevisionens sammanträden, har inskrivnings- (sjörullförings-) befälhavare tillagts befogenhet att förrätta sådan inskrivning. Enär slutligen enligt förslaget endast studenter och likställda samt å sjömanshus inskrivna maskinister och äldare ävensom sådana å sjömanshus inskrivna värnpliktiga, som sex månader eller därutöver varit inmönstrade till sjöfart, skola ovillkorligen uttagas till linjetjänst, medan det däremot är avsett, att inskrivningsrevisionen skall verkställa uttagning till sådan tjänst bland övriga värnpliktiga till det i lagen för varje fall bestämda antal, har sjörullföringsbefälhavarens beslut i ovan angivet ärende ansetts böra äga giltighet allenast då frågan gäller värnpliktig tillhörande någon av förstnämnda kategorier.

Mom. 4. Anledningen till de i detta moment vidtagna ändringarna framgår av vad under nästföregående moment sagts.

§ 20.

I denna § hava endast obetydliga formella ändringar ägt rum.

§ 21.

Denna § är oförändrad.

§ 22.

De uti förevarande § vidtagna ändringarna hava betingats av huvudsakligen enahanda skäl, som under § 19 anförts. Beträffande den i punkt i) intagna bestämmelsen hänvisas till vad därom i propositionen angående försvarsväsendets ordnande sagts.

§ 23.

Denna § är i sak oförändrad.

Kap. V. Om de värnpliktigas fördelning och tjänstgöringsskyldighet samt underhåll och förmåner m. m.

Anledningen till att detta kapitel erhållit ändrad rubrik är den, att kapitlet innehåller vissa bestämmelser jämväl rörande till landstormen överförda värnpliktiga. Då det ansetts önskvärt att icke rubba gällande lags paragrafindelning, hava i stället kapitlen V, VI och VII sammanförts under ovanstående rubrik.

§ 24.

I denna § hava de allmänna föreskrifterna angående uttagning till linjetjänst och ersättningsreserven ansetts böra få sin plats.

Mom. 1 och 2. Beträffande de i dessa båda moment intagna bestämmelserna hänvisas till vad därom i propositionen angående försvarsväsendets ordnande anförts.

För att säkerställa den avsedda styrkan värnpliktiga har det ansetts erforderligt att hålla möjlighet öppen att öka årskontingenten i motsvarande mån som i tidigare sådan kontingent inräknade värnpliktiga av anledning, som i § 16 mom. 2 omförmäles, föregående år erhållit uppskov med eller hemförlovning från första tjänstgöring eller tjänstgöring i en följd. Bestämmelse härom har införts under mom. 1 d).

Vad angår stadgandena i mom. 1 d) i övrigt ävensom i mom 2, må erinras därom, att från uttagning till linjetjänst avses att befrias — förutom de i mom. 2 a) omförmälda värnpliktiga — jämväl, i den mån linjekontingentens fyllande till det i mom. 1 d) för varje särskilt fall bestämda antal därtill lämnar möjlighet, sådana värnpliktiga, för vilka ömmande sociala omständigheter visas föreligga.

Mom. 3. Då studenter och likställda i varje fall skola uttagas till linjetjänst, har här ansetts böra meddelas bestämmelse om överföring till linjetjänst av värnpliktig, som med rätt eller orätt uttagits till ersättningsreserven, men vid tjänstgöringens påbörjande är att hänföra till studentgruppen.

Mom. 4. I fråga om innehållet i detta moment hänvisas till vad i propositionen angående försvarsväsendets ordnande därom anförts.

Bestämmelsen i nuvarande § 24 har överflyttats till § 25, där den ingår såsom mom. 3.

§ 25.

Mom. 1. Detta moment innehåller bestämmelser motsvarande de för närvarande under mom. 1 och 2 upptagna, varjämte tillkommit av det föreslagna inrättandet utav ett fristående flygvapen betingade regler för värnpliktigas tilldelning till detta vapen. I sistberörda avseende hänvisas till vad i propositionen angående försvarsväsendets ordnande närmare anförts.

Mom. 2. Detta moment upptager det i § 26 mom. 1 av gällande lag inrymda stadgandet angående tilldelning till truppslag och tjänster, vederbörligen kompletterat i anledning av flygvapnets tillkomst.

Mom. 3. Nuvarande bestämmelsen i detta moment har ansetts lämpligen böra överflyttas till § 34, däri den ingår som mom. 1.

I stället har, såsom under § 24 nämnts, under mom. 3 i förevarande § upptagits stadgandet i nuvarande § 24, vars lydelse i samband därmed, huvudsakligen med hänsyn till flygvapnets inrättande, i viss mån jämkats.

§ 26.

Såsom under nästföregående § nämnts, har bestämmelsen i nuvarande mom. 1 överflyttats till sagda §. På grund härav hava återstående

moment erhållit ändrade nummer. För de i förevarande § vidtagna sakliga ändringarna har redogörelse lämnats i propositionen angående försvarsväsendets ordnande.

§ 27.

Beträffande de i denna § vidtagna ändringarna hänvisas till vad därom i propositionen angående försvarsväsendets ordnande anförts. Därutöver torde här endast följande behöva framhållas.

Bestämmelsen i mom. 1 B har erhållit en sådan lydelse, att värnpliktig, som först efter inskrivningen men före tjänstgöringens påbörjande avlagt studentexamen eller blivit i värnpliktshänseende likställd med student, skall fullgöra den för studenter och med dem likställda föreskrivna tjänstgöring.

I mom. 1 C har det, till förekommande av att rätten till inskrivning såsom underårig utnyttjas för vinnande av kortare tjänstgöring, ansetts erforderligt införa ett stadgande rörande tjänstgöringsförhållandena för sådana ynglingar, vilka visserligen vid inskrivningen såsom underåriga icke kunna hänföras till kategorien studenter och likställda, men som kunna förutses komma att vid inträdet i värnpliktsåldern fylla härför stadgade fordringar.

I mom. 1 D har — i överensstämmelse med den sedan flera år följda tillämpningen — jämväl apotekare ansetts böra särskilt omnämnas.

Mom. 1 G har med viss formell jämkning samma lydelse som mom. 1 F i gällande lag.

I mom. 3 C och E hava införts nu gällande bestämmelser av tillfällig natur rörande hemförlovning av värnpliktiga samt åtgärder vid utbruten farsot eller andra utomordentliga förhållanden. Enär erfarenheten givit vid handen behovet av att, då farsot utbrutit vid avdelning av krigsmakten, för undvikande av smittas spridande kvarhålla därstädes i tjänstgöring varande värnpliktiga kortare tid utöver vederbörlig utryckningsdag, har jämväl bestämmelse i sådant syfte införts i mom. 3 E.

Bestämmelserna i mom. 3 G och H hava i sak samma innehåll som nuvarande mom. 4.

Mom. 3 I. Enligt för närvarande gällande bestämmelser äger värnpliktig rätt att såsom fullgjord tjänstgöring tillgodoräkna sig den tid, han på grund av sjukdom varit förhindrad deltaga i utbildningen. Följden härav är, att en del värnpliktiga, vilka under tjänstgöringen tillbringat en längre tid å sjukhus, avsluta sin värnpliktstjänstgöring utan att hava på avsett sätt kunnat tillgodogöra sig utbildningen. Med hänsyn till de olägenheter, som detta ur militär synpunkt givetvis innebär, hava vederbörande myndigheter vid upprepade tillfällen framhållit angelägenheten av att ifrågavarande rätt måtte på lämpligt sätt begränsas. Såsom belysande för förhållandena i förevarande hänseende meddelade arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse redan uti en till Kungl. Maj:t den 31 oktober 1913 i ämnet avlåten skrivelse, att ett avsevärt antal med veneriska sjukdomar

behäftade värnpliktiga fullgjort nästan hela tiden för repetitionsövningarna genom att vårdas å sjukhus. Uti skrivelse till Kungl. Maj:t den 11 februari 1921 gjorde sjukvårdsstyrelsen förnyad framställning i ämnet.

Att en värnpliktig, vilken träffas av olycksfall i tjänsten eller under densamma ådrager sig sjukdom, vartill tjänsten skäligen kan anses hava bidragit, bör såsom fullgjord tjänstgöring få tillgodoräkna sig den tid, varunder han på grund av olycksfallet eller sjukdomen varit förhindrad deltaga i utbildningsarbetet, synes vara med såväl rättvisa som billighet överensstämmande. Beträffande sådana fall torde därför någon ändring i nu gällande bestämmelser icke böra vidtagas. Annorlunda ställer sig däremot förhållandet med avseende å värnpliktiga, vilka drabbas av olycksfall utom tjänsten eller ådraga sig sjukdom, vartill tjänstgöringen icke kan antagas hava varit orsak. Även här kunna givetvis fall förekomma, där billigheten kräver, att sjukdomstiden får räknas vederbörande tillgodo såsom fullgjord tjänstgöring, men i andra fall åter, såsom vid olycksfall, vilka förorsakats av grovt vållande, eller vid veneriska sjukdomar, vilka ju nästan undantagslöst äro självförvållade, synes icke någon anledning föreligga att medgiva vederbörande en sådan förmån. På grund härav och då det, särskilt med den nu föreslagna organisationen, är av synnerlig vikt, att de till linjetjänst uttagna värnpliktiga i största möjliga utsträckning tillgodogöra sig utbildningen, samt konsekvensen synes fordra, att till ersättningsreserven uttagna värnpliktiga härvidlag likställas med de till linjetjänst uttagna, har jag ansett, att i värnpliktslagen bör införas ett stadgande av innehåll, att Konungen skall äga förordna, huruvida och i vad mån värnpliktig må såsom fullgjord tjänstgöring tillgodoräkna sig tid, varunder han på grund av sjukdom eller skada, till vilken tjänstgöringen ej kan antagas hava varit orsak, icke kunnat deltaga i densamma.

Uti mom. 3 J hänvisas i fråga om värnpliktiga, vilka hysa samvetsbetänkligheter mot värnpliktstjänstgöring, till vad om sådana värnpliktiga särskilt stadgas.

I detta hänseende gälla för närvarande bestämmelserna i lagen den 21 maj 1920, som trädde i kraft den 1 januari 1921 och gäller till utgången av år 1925. Anledningen till att denna lag givits begränsad giltighetstid är att söka i den vid tiden för lagens tillkomst rådande bristen på erfarenhet å förevarande lagstiftningsområde, såväl från eget land som från andra länder.

Det har visserligen varit ifrågasatt att redan i förening med utarbetandet av ny värnpliktslag upptaga frågan om de s. k. samvetsömna värnpliktiga till definitiv lösning. Det synes emellertid lämpligt att utnyttja möjligheten av ännu någon tids erfarenhet från lagens tillämpning, helst som, med gällande bestämmelser om inkallelse till fullgörande av i lagen avsedd tjänstgöring respektive civilt arbete, någon olägenhet icke behöver uppkomma av uppskov med frågans behandling till 1925 års riksdag.

§ 28.

Frånsett en mindre, formell jämkning i mom. 2, har i denna § ej vidtagits någon ändring.

§ 29.

Mom. 1. Med hänsyn till de stora kostnader, som årligen uppstå genom kungörandet i ortstidningarna av inkallelserna till den i § 27 värnpliktslagen stadgade tjänstgöringen, har åt bestämmelsen i förevarande moment ansetts böra givas en sådan avfattning, att kungörelse om dylik inkallelse icke behöver annat än i sammandragen form införas i tidningarna.

Mom. 2 och 3. Dessa moment äro oförändrade.

§§ 30 och 31.

Dessa §§ äro oförändrade.

§ 32.

Mom. 1. I detta moment har blott en obetydlig formell jämkning vidtagits.

Mom. 2 och 3. Bestämmelserna i dessa moment hava endast undergått av flygvapnets tillkomst föranledd komplettering.

Mom. 4. Föreskriften i detta moment, som avser sättet för verkställande av kallelser till mönstring, har, vad angår kungörandet av dylika kallelser i tidningarna, underkastats enahanda ändring som stadgandet i § 29 mom. 1.

§ 33.

Mom. 1. De i detta moment vidtagna ändringarna äro huvudsakligen betingade av de värnpliktigas uppdelning å för linjetjänst avsedda och ersättningsreserven samt av flygvapnets tillkomst. Härutöver har emellertid, då den i propositionen angående försvarsväsendets ordnande föreslagna sammanslagningen av vissa sjörullföringsområden kommer att föranleda fördelning av de värnpliktiga mellan stationerna jämväl efter sjömanshus, bestämmelsen under b) undergått med hänsyn härtill erforderlig jämkning.

Mom. 2 och 3. Då efterlevnaden av den nuvarande bestämmelsen i mom. 2 visat sig svår att övervaka, har åt detta moment givits det innehåll, att värnpliktig, som icke avses under mom. 3, skall, därest han ej är i tjänstgöring, hålla vederbörande områdesbefäl underrättat om sin adress. Härigenom har således berörda bestämmelse bragts i full överensstämmelse med stadgandet i mom. 3. Båda dessa moment hava därjämte i erforderlig mån kompletterats med anledning av flygvapnets tillkomst.

§ 34.

Mom. 1. Här har, såsom under § 25 anmärkts, införts den för närvarande i mom. 3 av nämnda § upptagna bestämmelsen, vederbörligen kompletterad med hänsyn till flygvapnets tillkomst.

Mom. 2. Föreskriften i detta moment är ny och föranledd av de värnpliktigas fördelning å för linjetjänst avsedda och ersättningsreserven. Att f. d. fast anställd värnpliktig bör överföras till linjetjänst, därest han ej på grund av sin kroppsbeskaffenhet eller av annat skäl är olämplig för sådan tjänst, torde få anses självfallet.

Mom. 3. Detta moment har samma innehåll som mom. 1 i gällande lag med undantag därav, att erforderligt tillägg gjorts med anledning av flygvapnets tillkomst och att momentets giltighet begränsats till sådan f. d. fast anställd personal, som enligt bestämmelserna i mom. 2 överförts till linjetjänst.

Mom. 4. Detta moment, som ersätter mom. 2 i gällande lag, innehåller bestämmelser angående rätt för fast anställd personal att vid avgång tillgodoräkna sig sådan anställning som fullgjord värnpliktstjänstgöring.

I motsats till vad för närvarande är fallet, synes f. d. fast anställd personal böra, oberoende av anställningstidens längd, delta med vederbörlig årsklass i den sista repetitionsövning, som denna har att fullgöra. Vidare torde en tvåårig anställning, d. v. s. i allmänhet avslutad korprals- (konstapels-)utbildning, kunna anses tillräcklig för grundandet av rätt till befrielse från all annan i § 27 föreskriven värnpliktstjänstgöring. I överensstämmelse härmed har momentet avfattats.

Vad angår de i nuvarande mom. 2 för vissa särskilda fall meddelade föreskrifterna, synas dessa, liksom specialbestämmelser i allmänhet, icke böra hava sin plats i lagen, utan i inskrivningsförordningen. Dessa föreskrifter hava därför icke här medtagits.

Åt momentets sista stycke har givits en något ändrad avfattning i syfte att lämna Kungl. Maj:t nödig handlingsfrihet i fråga om tillgodoräkandet av fast anställning i fall, som icke regleras i lagen.

Mom. 5. Detta moment har, med undantag för en ändrad hänvisning, samma lydelse som nuvarande mom. 3.

Mom. 6. Då den ringa tillgången på läkare synes nödvändig göra en friare användning av medicine kandidater i allmänhet, har den från nuvarande mom. 4 i förevarande moment upptagna bestämmelsen underkastats jämkning i sådant syfte.

§ 35.

Mom. 1. Detta moment är oförändrat.

Mom. 2. För de i detta moment vidtagna ändringarna har i propositionen angående försvarsväsendets ordnande redogjorts.

Mom. 3. I detta moment är ej någon ändring vidtagen.

Bihang till riksdagens protokoll 1924. 1 saml. 18 häft. (Nr 21.)

§ 36.

Mom. 1. Beträffande de i förevarande moment vidtagna ändringarna hänvisas till vad därom i propositionen angående försvarsväsendets ordnande anförts.

Mom. 2—4. Dessa moment äro oförändrade.

§ 37.

Då till landstormen hörande värnpliktig, som erhållit sin utbildning vid marinen, torde böra kunna tagas i anspråk för kustförsvaret i allmänhet, hava orden »det lokala» ansetts böra utgå. I övrigt är denna § oförändrad.

§§ 38 och 39.

Dessa §§ äro oförändrade.

Kap. VI. Om påföljd för åsidosättande av denna lags föreskrifter, så ock om laga förfall.

§ 40.

Mom. 1. Då erfarenheten givit vid handen, att de för förfallolöst utblivande från inskrivningsförrättning för närvarande stadgade bötesbeloppen — 10 respektive 40 kronor — äro alltför låga för att göra avsedd verkan, hava nämnda bötesbelopp ansetts böra höjas till 25 respektive 100 kronor.

Mom. 2. Detta moment är oförändrat.

§ 41.

Av skäl, som under § 40 anförts, hava de i förevarande § för underlåten mönstrings- och anmälningsskyldighet nu stadgade bötesbelopp om 5 kronor ansetts böra höjas till 10 kronor.

§§ 42—44.

Dessa §§ äro, med undantag för obetydliga formella jämkningar i §§ 42 och 43, oförändrade.

Kap. VII. Om åtgärder med anledning av förseelser mot denna lag, så ock om användning av böter.

§ 45.

Mom. 1. Då någon lagfaren ledamot ej är avsedd att ingå i inskrivningsnämnd samt protokollföringen skall överflyttas å nämndens ordförande, synes även upprättande av förteckning över från inskrivningsförrättning förfallolöst utblivna böra åläggas denne. Härav betingad ändring har jämte obetydlig formell jämkning vidtagits i förevarande moment.

Mom. 2. I detta moment har »kronofogde» ersatts med »landsfiskal» och i övrigt endast mindre, rent formella ändringar skett.

Mom. 3. Detta moment är i sak oförändrat.

§ 46.

Denna § är oförändrad.

Kap. VIII. Särskilda bestämmelser.

§ 47.

Mom. 1. Detta moment har endast underkastats erforderlig redaktionell förändring.

Mom. 2. Häri har allenast vidtagits av flygvapnets tillkomst betingad komplettering.

§§ 48—50.

Dessa §§ äro oförändrade.

Bestämmelser om lagens ikraftträdande.

§§ 51—53.

Grunderna för de i dessa §§ innefattade bestämmelserna hava angivits i propositionen angående försvarsväsendets ordnande, utom såvitt avser stadgandet i § 52 f), vilket emellertid tillkommit i samma syfte som lagen den 23 februari 1923 (nr 26) om befrielse för vissa marinen tilldelade värnpliktiga från viss tjänstgöringsskyldighet.

§ 54.

Det under denna § införda stadgandet överensstämmer i sak med vad som föreskrivits i lagen den 14 juni 1918 om ändrad lydelse av vissa paragrafer i värnpliktslagen den 17 september 1914.

§ 55.

Vad i §§ 53 och 55 av gällande värnpliktslag stadgas rörande övergången till de i samma lag meddelade bestämmelserna om värnpliktstiden bör uppenbarligen i förekommande fall fortfarande gälla.

§ 56.

Denna § torde icke tarva någon motivering.

Efter härmed avslutad föredragning av ifrågavarande lagförslag hemställer departementschefen, att förslaget måtte föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna, av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Fritz Dahlborn.